

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра практики англійської мови і методики її навчання

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри практики англійської мови
і методики її навчання

кандидат філологічних наук, доцент

_____ Віра СЛІПЕЦЬКА

«___» _____ 2025 р.

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОМОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ:
МЕТОДИ, ПІДХОДИ**

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна
література)»

Освітня програма: «Середня освіта (Мова і література (англійська,
польська))»

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр середньої освіти. Вчитель англійської
мови та зарубіжної літератури, вчитель польської мови та зарубіжної
літератури

Автор роботи: **Форостина Софія Мирославівна**

підпис

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

Соболь Лілія Ігорівна

підпис

Дрогобич, 2025

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедрою

(підпис)

(дата)

**Завдання
на підготовку магістерської роботи**

1. Тема: Особливості навчання омонімів в англійській мові: методи, підходи
2. Керівник: Соболь Лілія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент
3. Студент: Форостина Софія Мирославівна
4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:
 - *аналіз проблем омонімії в оптиці лінгводидактики;*
 - *характеристика українського та зарубіжного досвіду викладання проблем омонімії;*
 - *методичні підходи до вивчення омонімії.*
5. Список рекомендованої літератури:

–

–

–

–

6. Етапи підготовки роботи:

№ з/п	Назва етапу	Термін Виконання	Термін звіту перед кафедрою
1.	Ознайомлення з темою. Збір матеріалу з обраної проблеми. Аналіз наукової літератури.		
2	Робота над I розділом магістерського дослідження.		
3.	Робота над II розділом магістерського дослідження.		
4.	Робота над III розділом магістерського дослідження.		
5.	Оформлення списку використаної літератури.		
6.	Попередній захист магістерського дослідження.		

7. Дата видачі завдання: _____
8. Термін подачі роботи керівнику: _____
9. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлена: _____
- (підпис студента)

10. Керівник

(підпис керівника)

Захист магістерської роботи

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОМОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: МЕТОДИ, ПІДХОДИ

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

_____		Голова ЕК _____
Дата	підпис	прізвище, ім'я
		Секретар ЕК _____
	підпис	прізвище, ім'я

АНОТАЦІЯ

У роботі продемонстровано, що вивчення англійських омонімів є актуальною проблемою лексикології, лексичної семантики та методики викладання для україномовних учнів. Наголошено, що сплутування слів з однаковою формою, але різними значеннями призводить до мовних помилок, знижує комунікативну компетенцію учнів.

Досліджено особливості процесу навчання омонімів та проаналізовано ефективність традиційних та новітніх методів та підходів. Визначено й описано труднощі, які постають у процесі викладання й засвоєння англійських омонімів у середній школі. Запропоновано конкретні методичні рекомендації та навчальні матеріали для оптимізації відповідного навчально-методичного процесу, а в перспективі – для підвищення комунікативної компетенції україномовних учнів.

Ключові слова: омонімія, омонім, омограф, омофон, омоформа, навчання омонімів, дидактичні труднощі, дидактичні методи, комунікативна компетенція.

SUMMARY

The master's thesis demonstrates that the study of English homonyms is a relevant issue in lexicology, lexical semantics, and language teaching methodology for Ukrainian-speaking students. It is emphasized that confusing words with identical forms but different meanings leads to linguistic errors and reduces communicative competence.

The main peculiarities of the process of teaching homonyms have been examined, and the effectiveness of traditional and innovative methods and approaches is analyzed. The difficulties that arise in the process of teaching and mastering English homonyms at secondary school have been identified and described. Specific methodological recommendations and teaching materials have been proposed to optimize the relevant educational process and, in the long term, to enhance the communicative competence of Ukrainian-speaking students.

Keywords: homonymy, homonym, homograph, homophone, homoform, teaching of homonyms, didactic difficulties, didactic methods, communicative competence.

STRESZCZENIE

W artykule wykazano, że badanie homonimów języka angielskiego stanowi aktualny problem leksykologii, semantyki leksykalnej i metod nauczania uczniów ukraińskojęzycznych. Podkreślono, że mylenie wyrazów o tej samej formie, ale różnym znaczeniu prowadzi do błędów językowych i obniża kompetencje komunikacyjne uczniów.

Przeanalizowano specyfikę procesu nauczania homonimów oraz skuteczność tradycyjnych i nowoczesnych metod i podejść. Zidentyfikowano i opisano trudności pojawiające się w procesie nauczania i opanowywania homonimów języka angielskiego w szkole średniej. Zaproponowano konkretne zalecenia metodyczne i materiały dydaktyczne w celu optymalizacji odpowiedniego procesu dydaktycznego i metodycznego, a w przyszłości – zwiększenia kompetencji komunikacyjnych uczniów ukraińskojęzycznych.

Słowa kluczowe: homonimia, homonim, homograf, homofon, homoforma, nauczanie homonimów, trudności dydaktyczne, metody dydaktyczne, kompetencje komunikacyjne.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
Розділ I. ОМОНІМИ ЯК ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ’ЄКТ ВИВЧЕННЯ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	11
1.1. Поняття омоніма у світовій та українській лінгвістиці.....	11
1.2. Типи омонімів та особливості їх уживання в мовній практиці.....	17
1.3. Проблемність вивчення омонімів для україномовних учнів: міжмовні інтерференції, відмежування від полісемії, методична лакуна.....	23
Розділ 2. МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ У НАВЧАННІ ОМОНІМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	33
2.1. Контекстуальний підхід (Contextual Approach).....	34
2.2. Ігровий підхід (Game-based Approach).....	39
2.3. Візуальний підхід (Visual Approach).....	40
2.4. Комунікативний підхід (Communicative Approach).....	42
2.5. Лексико-граматичний підхід (Lexico-grammatical Approach).....	44
2.6. Аналіз змісту підручників та методичних посібників.....	47
Розділ 3. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОЗРІЗНЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ОМОНІМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ: ПРАКТИЧНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....	54
3.1. Практичні вправи для формування навичок розрізнення омонімів..	54
3.2. Зразки конспектів уроків.....	58

ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68

ВСТУП

Актуальність досліджуваної проблеми. Вивчення омонімів англійської мови є важливою проблемою сучасної лексикології та методики викладання іноземних мов у середній школі. З огляду на особливу лінгвальну природу (мають однакову форму, але різні значення) ці слова створюють пізнавальні труднощі для учнів у процесі навчання, особливо у вивченні англійської як другої мови. Адже вони потребують не лише розпізнавання форми, але й чіткого розмежування значень у конкретних контекстах. Недостатня увага до цих труднощів може призводити до помилок, комунікативних хиб у сприйнятті та правильному використанні лексики, знижуючи ефективність усного та писемного спілкування. Це підтверджує потребу дослідження, присвяченого вивченню питань, які методи та підходи дозволяють ефективно засвоювати омоніми і підвищувати комунікативну компетенцію, зокрема в ситуаціях, пов'язаних із розрізненням омонімів.

Сучасні дослідники підкреслюють, що межа між омонімією і полісемією може бути умовною – наприклад, у випадках історично-етимологічної їх спорідненості, яка втрачена або суттєво затемнена на сучасному етапі розвитку мови. Також акцентують увагу на ролі контексту й корпусних даних у розпізнаванні омонімічного чи полісемічного характеру лексеми, описують практичні методичні наслідки цих розмежувань, пропонують ефективні шляхи вирішення проблем.

Для практики викладання англійської мови важливі адаптивні рішення: добір ефективних методів навчання, розробка вправ на розпізнавання різних значень слова. Ця міждисциплінарна перспектива – від лінгвістичної теорії до шкільної методики – додатково підтверджує актуальність пропонованої кваліфікаційної праці.

Мета роботи – дослідити особливості навчання омонімів англійської мови, схарактеризувати методи та підходи, які забезпечують ефективне засвоєння цих лексичних одиниць україномовними учнями у середній школі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до вивчення омонімів у світовій та українській лінгвістиці.
2. Схарактеризувати основні труднощі, з якими стикаються україномовні учні в середній школі при засвоєнні англійських омонімів.
3. Розглянути наявні методи і прийоми навчання омонімів англійської мови в українській школі.
4. Обґрунтувати окремі рекомендації щодо оптимізації навчання омонімів з урахуванням когнітивного, лексикографічного та корпусного підходів.
5. Розробити навчальні матеріали для покращення засвоєння англійських омонімів україномовними учнями середньої загальноосвітньої школи.

Предмет дослідження – методи та підходи до навчання омонімів англійської мови в середній школі.

Об’єкт дослідження – омоніми як лексичні одиниці та особливості їх засвоєння україномовними учнями, які вивчають англійську мову.

Наукову новизну праці визначає те, що в ній:

- поєднано лінгвістичний аналіз явища омонімії з методичними аспектами викладання омонімів у середній школі;
- узагальнено сучасні методи й підходи до навчання омонімів (когнітивний, комунікативний, контекстуальний), проаналізовано їх ефективність;
- випрацьовано практичні рекомендації, що поєднують традиційні й сучасні (когнітивні, корпусні, лексикографічні) підходи і в сукупності сприяють помітній оптимізації процесу засвоєння англійських омонімів україномовними учнями середньої школи;
- підтверджено високу ефективність інтегративної моделі навчання, яка поєднує контекстуальний аналіз, ігрові форми, візуалізацію значень і корпусну ілюстрацію частотності вживання;

- запропоновано адаптовані до українських умов вправи на розрізнення омонімів у ситуаціях реальної комунікації.

Теоретичне значення забезпечують:

- поглиблення положень сучасної лексикології, психолінгвістики, лінгводидактики та методики викладання іноземних мов про природу омонімів, про особливості навчання лексики англійської мови, зокрема про специфіку когнітивних механізмів засвоєння омонімів;
- уточнення принципів диференціації явищ омонімії та полісемії, а також критеріїв розрізнення відповідних їх мовних одиниць – омонімів і полісемантизмів у проєкції на їхню когнітивну й прагматичну специфіку;
- формування системного уявлення про методи засвоєння англійських омонімів українськими учнями середньої школи;
- обґрунтування потреби введення в навчальний процес середньої школи завдань, що передбачають контекстуальне розпізнавання значень, які спрямовані на формування системного мислення учнів і їх уміння осмислено працювати зі смисловою багатшаровістю англомовної одиниці і тексту загалом.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів у навчально-методичній роботі вчителів англійської мови, зокрема для планування уроків, для створення навчальних матеріалів (традиційних та інтерактивних), призначених для ефективного опанування омонімів учнями різного рівня, підвищення їхньої комунікативної компетенції та зменшення мовних помилок. Запропоновані вправи та рекомендації можуть бути використані на різних етапах навчання – від ознайомлення з явищем омонімії до активного використання омонімів у мовленні. Матеріали дослідження мають джерельну цінність для створення нових підручників, інтерактивних тренажерів, мінісловників для розвитку лексичної компетентності учнів.

Структура дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

Апробація дослідження. Окремі положення та висновки дослідження були апробовані у доповіді «Міжмовна омонімія як сучасна проблема під час вивчення іноземної мови» на Міжнародній науково-практичній конференції «Міждисциплінарні підходи до актуальних проблем науки, освіти та суспільства» (м. Рівне, 11 вересня 2025 року).

Розділ I

ОМОНІМИ ЯК ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття омоніма у світовій та українській лінгвістиці

Проблема омонімії упродовж багатьох десятиліть посідає важливе місце у світовій лінгвістиці, адже вона безпосередньо співвідноситься з низкою інших ключових мовознавчих категорій – *полісемія, семантична структура слова, лексична система мови* тощо.

Традиційно термін *омонім* (англ. *homonym*) вживають як кваліфікацію слів, які мають однакову форму (збіг у вимові й/або написанні), але різне значення, яке не пов'язане спільною семантичною основою. Це явище демонструє здатність однієї лексичної форми корелювати з різними значеннями. Таке визначення омонімії відрізняється від полісемії, де декілька значень слова походять історично або семантично один з одного, мають спільне ядро значення або мотивування. Цю особливість підкреслено ще в класичних працях Г. Пауля та Л. Блумфілда, які чітко відрізняли омонімію від багатозначності, де зберігається виразний зв'язок між значеннями. Згодом цю думку активно підтримано й розвинуто в пізніших дослідженнях [Ullmann 1962, p. 108; Lyons 1977, p. 192].

Зокрема, Stephen Ullmann цілковито погодився з трактуванням омонімії як явища, що виникає з випадкового збігу форм слів без спільного смислового кореня. При цьому доповнив теорію етимологічним аспектом, наголошуючи на важливості розрізнення омонімів і полісемії для точного опису лексики [Ullmann 1962, p. 108].

У 1970–1980-х роках дослідники семантичної лінгвістики розширили концепцію омонімічності, збагативши її когнітивним виміром. Вони довели, що омоніми не лише формально збігаються, а й вимагають спеціальної обробки у психіці мовця під час сприймання мови, а також у процесі

говоріння. Найбільш знаковими з цього погляду стали праці чільного представника школи семантичної лінгвістики – Джона Лайонза (John Lyons). Він переконливо продемонстрував, що розрізнення омонімів і полісемантизмів є одним із ключових для класифікації лексики, оскільки воно суттєво впливає на процеси розпізнавання і засвоєння слів носіями мови [Lyons, 1977, p. 195].

Надалі цю концепцію продуктивно розвинув Девід Алан Круз (D. Alan Cruse) – відомий фахівець у галузі когнітивної лінгвістики та семантики. У фундаментальній праці «Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics» учений розглядає омонімію як фактор когнітивного навантаження: коли значення слова активуються одночасно, виникає потреба контекстуального розрізнення [Cruse 2004, p. 46–47]. Цей підхід став особливо важливим для розробки навчальних матеріалів, оскільки дозволяє пояснювати, чому учні при вивченні іноземних мов часто плутають омоніми.

Картина тлумачень омоніма як мовного явища та мовної одиниці у світовій лінгвістиці однорідна і не суперечлива. Зокрема, у німецькомовних мовознавчих працях омоніми визначають як слова, що мають однакову форму, але різні значення, при цьому розрізняють омоніми повні (однакова форма, однакове значення) та часткові (однакова форма, різні значення) [<https://de.wikipedia.org/wiki/Homonym>]. У французькій теоретичній лінгвістичній традиції теж класичною є думка, що омоніми – це слова з тотожною формою, але різними значеннями; поділяють на омографи (однакове написання, різна вимова та значення) та омофони (однакова вимова, різне написання та значення) [<https://de.wikipedia.org/wiki/Homonym>].

Цілковито суголосними щодо термінологічного визначення омонімів і їх класифікації є також позиції українських мовознавців. Наприклад, в академічному виданні «Українська мова. Енциклопедія» вказано, що омоніми – це «слова та їх форми, що вимовляються чи пишуться однаково, а значення мають різне. ... відрізняються від багатозначних слів відсутністю

семантичних зв'язків, випадковістю збігу своєї звукової форми» [Енциклопедія 2000, с. 114].

Отже, поняття омоніма у світовій лінгвістиці та українському мовознавстві має спільні риси – передусім у визначенні омонімії як явища, коли слова мають однакову форму та різні значення. Однак існують також певні відмінності в підходах до класифікації омонімів, зокрема щодо поділу на омографи та омофони, що може залежати від мовної традиції та специфіки конкретної мови.

У пошуках спільного та відмінного в трактуванні омонімів варто звернути увагу також на розмежування омонімії та полісемії як різних лексичних явищ, про що вже відзначено вище. Цю класичну, зауважену ще на початку XX століття диференціацію підтримують і в сучасних англomовних лінгвістичних працях. Наприклад, відомий англійський фахівець із проблем семантики Джон Лайонс (John Lyons) наголошує, що визначальним для розмежування *polysemy* та *homonymy* критерій семантичної віддаленості значень: *омонімія* пов'язана з «двома різними словами (лексемами), які випадково розділили одну й ту саму форму» [Lyons 1977], а *полісемія* відображає множинні взаємопов'язані значення одного слова. Пор. також: «*homonymy* is a relation between two different lexemes, whereas *polysemy* is a relation between the related senses of a single lexeme» [Cruse, цит. за джерелом trepo.tuni.fi].

Однак варто підкреслити, що цей критерій у багатьох випадках не забезпечує чіткої межі між омонімією та полісемією. Як слушно зауважує Ева Ковас та інші мовознавці, семантична віддаленість – поняття відносне й залежить від історичного розвитку слова, а також від інтуїції носіїв мови, що також може ускладнювати класифікацію [Kovas 2011, p. 3–19].

У психолінгвістичних дослідженнях вже доведено важливість розуміння омонімії для сприймання, швидкості розуміння та ментального опрацювання значень у мозку людини. Зокрема, з'ясовано, що при читанні речень із омонімами виникає так званий ефект уповільнення, коли контекст

не дозволяє одразу зрозуміти, яке значення було вжите, особливо якщо слово має одне значення, яке переважає частотністю, та інше, менш поширене значення [1library.net].

Актуальні для сучасної світової лінгвістики когнітивно-семантичні підходи розширюють класичне розуміння омонімії, розглядаючи її як феномен, що повноцінно розкривається тільки у взаємодії між лексикою і контекстом сприйняття. Зокрема, такі тенденції спостерігаємо в працях представників французької та німецької наукових шкіл, які відзначають вагому роль контексту, що забезпечує правильне розпізнавання омонімів і запобігає комунікативним невдачам. Мовознавці [Cruse 2000; Lirka 2002] наголошують, що омоніми – це не тільки одиниці лексики, а й важливий когнітивний феномен, що відображає здатність людського мислення до економії мовних засобів і водночас створює небезпеку комунікативних непорозумінь. Цей напрямок посилено розвиває Alan Cruse [Cruse 2004, p. 46].

В українському мовознавстві явище омонімії теж досліджено й описано системно і здебільшого суголосно із світовими досягненнями (Л. А. Булаховський, М. А. Жовтобрюх, О. О. Селіванова, Ж. В. Колоїз, О. Романова, Л. В. Козак, С. В. Кійко, О. Я. Дутка та ін.). Передусім це стосується визначення омонімів як одиниць із тотожною формою при різних значеннях без спільного семантичного ядра. Так, у «Сучасній українській літературній мові» за ред. І. І. Ковалика розмежування продемонстровано через критерій семантичної спорідненості: якщо різні значення слова можна вивести одне з одного, це полісемія; якщо ж такої можливості немає, то це омонімія.

При цьому українські дослідники особливу увагу звертають на:

- морфолого-словотворчий аспект. Наприклад, у працях О. О. Селіванової [Селіванова 2006], Ж. В. Колоїз [Колоїз 2024, с. 112] відзначено, що частина омонімів виникає внаслідок збігу слів та їх форм як результату словотворчих та формотворчих процесів (*мати* –

інфінітив дієслова та іменник; три – наказова форма дієслова та числівник);

- комунікативно-прагматичний аспект. Омонімію розглядають як одиницю мовної діяльності, фактор впливу на виникнення чи подолання комунікативних деавіацій і непорозумінь, а також одиницю мовної гри (створює умови для каламбурів, гри слів, художніх прийомів, а є чинником інтерференційних труднощів при вивченні іноземних мов. Зокрема, Л. Т. Масенко наголошує, що омонімія «може як збагачувати мовну виразність, так і бути джерелом комунікативних бар'єрів», особливо в умовах міжмовної взаємодії;
- специфіку омонімії в термінологічних системах та спеціальній фаховій комунікації, де омонімічність може слугувати джерелом непорозумінь і технічних помилок.

Важливо підкреслити й те, що українська лексикографія послуговується традиційною технікою маркування омонімічних значень. В національній практиці укладання словників (пор., наприклад, *Словник української мови в 11 томах* та його оновлену версію *Словник української мови у 20 томах*) омоніми незмінно подають як окремі словникові статті з цифровими індексами (мати¹, мати²), що відповідає світовій традиції розмежування полісемії та омонімії. Такий підхід дозволяє користувачам словників швидко розрізняти значення, що критично важливо і для мовокористування, і для практики перекладу, і для методики навчання [Atkins & Rundell, 2008, p. 214].

Отже, можна аргументовано констатувати, що трактування явища *омонімії* та самого поняття *омонім* у світовій і українській лінгвістиці має спільні теоретичні підвалини (збіг форми на тлі відсутності семантичної спорідненості; основний критерій розмежування омонімії й полісемії – відсутність або наявності спільного семантичного ядра). Також має окремі відмінності: українські мовознавці виразніше акцентують увагу на

словотворчих і морфологічних аспектах та окреслюють значущість для термінології й методики навчання.

Важливо звернути увагу також на актуальні для сучасної лінгвістики підходи до дослідження омонімів. За останні десятиліття вони зазнали оновлення, навіть можна констатувати оформлення кількох методологічних підходів до аналізу омонімії. Кожен із них пропонує власну перспективу, але в сукупності вони дають цілісне бачення природи та функціонування омонімів.

Когнітивний підхід. У межах когнітивної лінгвістики учені вивчають, як носії мови сприймають омоніми та як відповідні одиниці і значення активуються у мовній свідомості. Зокрема, Stephen Cruse вказує на те, що для полісемії характерна «сітка значень», які легко встановлюють взаємні асоціативні зв'язки одне з одним у свідомості мовця [Cruse 2004, p. 50]. Для омонімів, навпаки, властива повна ментальна відокремленість: носії мови не відчують між ними зв'язку й одразу розрізняють значення залежно від контексту їх уживання.

Корпусний підхід. Дослідження великих масивів текстів (національних корпусів, баз даних інтернет-комунікації) дає змогу простежити особливості реального функціонування омонімів у мові. I. S. P. Nation наголошує, що послуговування корпусним аналізом дає змогу простежити розподіл значень за частотністю та контекстами: іноді рідковживані значення з часом можуть зникати, а окремі колись омонімічні одиниці переходять у сферу полісемії завдяки новим метафоричним уживанням [Nation 2001, p. 82]. У цьому підході важливим є також дослідження напрямків і типів лексичної сполучуваності: якщо два значення слова ніколи не поєднуються з тими самими словами, їх із великою ймовірністю можна вважати омонімами.

Лексикографічний підхід. Велике практичне значення має проблема репрезентації, фіксації омонімів у словниках. B. T. S. Atkins та M. Rundell аргументовано стверджують, що лексикографи повинні чітко розмежовувати омоніми у різних словникових статтях, тоді як полісемічні значення

розташовуються в межах однієї статті [Atkins & M. Rundell 2008, p. 220]. Це особливо важливо для укладання навчальних словників і словників для вивчення іноземних мов, адже неправильне лексикографування може заплутати учня. Наприклад, англійське *bank* (берег річки) та *bank* (фінансова установа) у словниках завжди подають як омоніми.

Отже, семантичний, етимологічний та корпусно-функціональний критерії визначення омонімів взаємодоповнюють один одного й дозволяють точніше встановити межу між омонімією та полісемією.

Узагальнення досвіду вивчення омонімів у світовій та українській лінгвістиці демонструє, що:

- омоніми є універсальним явищем, характерним для багатьох мов, проте механізми їх появи у тій чи тій мові можуть бути різними;
- повноаспектне вивчення омонімів передбачає поєднання структурно-семантичного, когнітивного, комунікативного та навчально-методичного аспектів;
- сучасні підходи (когнітивний, корпусний, лексикографічний) забезпечують системне розуміння омонімії, що є необхідною базою для подальших досліджень та методичних розробок.

1.2. Типи омонімів та особливості їх уживання в мовній практиці

Наявність значної кількості (більше 6000 одиниць) омонімів в англійській мові – це наслідок складного історичного шляху її розвитку. Різногенетичність (як відомо, англійська мова розвивалася з різних джерел – давньоанглійської, латини, французької, німецької та інших мов), а також активні міжмовні контакти стали важливими чинниками появи слів з однаковим написанням або звучанням, але різними значеннями. Крім того, англійська мова активно еволюціонувала й зазнавала змін, що спричинило відмінності у вимові та написанні багатьох слів. Звичайно, значна кількість омонімів (*homonyms*) створює додаткові труднощі для вивчення мови, але водночас робить англійську експресивнішою та семантично багатшою,

креативною в сенсі розкривання можливостей мовної гри, оформлення каламбурів, створення жартів тощо.

Щоб обрати оптимальні методи навчання омонімів, важливо враховувати їх класифікацію.

Класичним, найбільш традиційним і відомим є поділ омонімів на власне омоніми (абсолютні омоніми), *омографи*, *омофони* та *омоформи*. Такий поділ актуальний і для української, і для світової лексикологічної практики, іноді з незначними уточненнями чи варіантами термінопозначень. Наприклад, М. Ліпка вказує на існування повних омонімів (complete homonymy), часткових омонімів (partial homonymy), омофонів та омографів [Ліпка, 2002].

Основна категорія омонімів, яку акцентують у класичній класифікації, *абсолютні омоніми (власне омоніми)* – це слова, що мають однакове написання, однакове звучання, але різне значення. Наприклад:

- *bank*. Пор.: He put the money in the *bank*. (Він поклав гроші в *банк*) // They sat on the river *bank*. (Вони сиділи на *березі* річки)
- *trip*. Пор.: I'm going on a business *trip*. (Я їду у *відрядження*) // Be careful not to *trip* over the wire. (Будь обережний, щоб не *спіткнутися* об дріт)
- *ring*. Пор.: He gave her a beautiful *ring*. (Він подарував їй гарну *каблучку*) // The phone started to *ring*. (Телефон почав *дзвонити*)
- *fair*. Пор.: She has *fair* skin. (У неї *світла* шкіра) // The judge's decision was *fair*. (Рішення судді було *справедливим*) // We are going to the county *fair*. (Ми йдемо на сільський *ярмарок*)
- *bar*. She was sitting at the *bar*. (Вона сиділа у *барі*) // She ate a *bar* of chocolate. (Вона з'їла *плитку* шоколаду).

Слова, які мають однакове написання, але різне звучання та значення, термінологічно визначаються як *омографи*. Їхня вимова залежить від контексту, а часто й від частини мови. Прикметно, що в українській мові, де вимова та написання слів зазвичай не відрізняються, поняття *омонім* та *омограф* є фактично лінгвістичними термінологічними синонімами.

Натомість для англійської мови виокремлення цього різновиду більш актуальне, оскільки тут фонетичний і графічний образ слова можуть бути різними. Із цього погляду англійські омографи є складною категорією для вивчення у школі. Оскільки їх значення можна зрозуміти й розрізнити тільки в контексті, методика їх опанування передбачає застосування контекстуального методу.

- *read* [ri:d] // *read* [red]. Пор.: I *read* a book every day. (Я *читаю* книжку щодня) // I *read* that book last week. (Я *читав* ту книжку минулого тижня).
- *tear* [tiə] // *tear* [teə] Пор.: A *tear* fell down her cheek. (По її щоці скотилася *сльоза*) // Be careful not to *tear* the paper. (Будь обережний, щоб не *розірвати* папір).
- *live* [liv] // *live* [laiv]. Пор.: I *live* in a very nice neighbourhood. (Я *живу* у дуже гарному районі) // The concert was broadcast *live* from Kyiv. (Концерт транслювали *наживо* з Києва).
- *bow* [baʊ] // *bow* [bəʊ]. Пор.: He gave a polite *bow*. (Він зробив ввічливий *поклін*) // She used a *bow* to shoot the arrow. (Вона скористалася *луком*, щоби випустити стрілу).
- *content* [kəntent] // *content* [kɒntent]. Пор.: He is *content* with his life. (Він *задоволений* своїм життям) // The *content* of the book is fascinating. (*Зміст* книги захоплюючий).

Інший різновид омонімів, які часто трапляються в усній та писемній мовній практиці, – *омофони*. Це лексичні одиниці, які мають однакове звучання, але різне написання та значення. Тобто їх вимова ідентична, але вони можуть належати до різних частин мови, назвати різні явища, процеси, ознаки тощо. Одиниці саме цієї категорії омонімів в англійській мові часто стають причиною труднощів при сприйнятті мови на слух, проте їх значення легко визначається графічною формою (написанням) або відповідно контекстові. Наприклад:

- *to // two // too*. Пор.: I want to go *to* the cinema. (Я хочу піти *до* кінотеатру) // I want *two* tickets. (Я хочу *два* квитки) // I want to go, *too*. (Я хочу піти *також*).
- *new // knew*. Пор.: I bought a *new* car. (Я купив *нову* машину) // I *knew* you would be here. (Я *знав*, що ти будеш тут)
- *write // right*. Пор.: Please *write* your name here. (Будь ласка, *напиши* своє ім'я тут) // You are absolutely *right*. (Ти абсолютно *правий*)
- *piece // peace*. Пор.: Can I have a *piece* of cake? (Можна мені *шматок* торта?) // We wish for world *peace*. (Ми бажаємо світового *миру*)
- *pair // pear*. Пор.: I bought a *pair* of shoes. (Я купив *пару* взуття) // I ate a *pear* for lunch. (Я з'їв *грушу* на обід).
- *sea // see*. Пор.: The *sea* is beautiful. (*Море* прекрасне) // I can't *see* you. (Я тебе не *бачу*).
- *their // there // they're*. Пор.: *Their* house is big. (*Їхній* будинок великий) // The book is over *there*. (Книга *там*) // *They're* going to the cinema. (*Вони йдуть* до кінотеатру).

Мовно-ігрові можливості омофонів – важливий аспект лінгвістичного опрацювання (Ж. В. Колоїз, К. Г. Городенська, Н. В. Кондратенко). Зокрема, його переконливо демонструє англomовний каламбур:

- *Why were the middle ages of history called the dark ages?*
- *Because there were so many nights!*

У проілюстрованому жарті гра слів заснована на омофонах *knights* (*лицарі*) та *nights* (*ночі*), які звучать однаково, але мають різне написання та різні значення. Ця омофонічна суголосність визначає суть каламбуру: метафоричну назву середньовіччя *dark ages* (темні віки) жартівливо пояснено *there were so many nights* (було багато ночей), хоч насправді слід було вжити іменник *knights*, оскільки в цю історичну епоху було багато лицарів.

Важливим для коректного порозуміння співрозмовників, для уникнення комунікативних девіацій у різних ситуаціях спілкування є також

оперування таким різновидом омонімів, як *омоформи*. У класичному трактуванні *омоформи* – це слова, які мають однакову форму (однакове написання та/чи вимову) не у всіх, а лише в певних граматичних формах.

Наприклад:

- *allowed* // *aloud*. Пор.: You're not *allowed* to talk during the exam. (Вам *не дозволено* говорити під час екзамену) // He read her letter *aloud* to the rest of the family. (Він зачитав *уголос* листа всій родині).
- *billed* // *build*. Пор.: I was *billed* for the electricity usage last month. (Мені *виставили рахунок* за використання електрики минулого місяця) // They plan to *build* a new school in the neighbourhood. (Вони планують побудувати нову школу в районі).

Як бачимо, дієслова *allow* та *bill* у вимові фонетично збігаються відповідно зі словами *aloud* та *build* лише при додаванні до них закінчення -*ed* у минулому часі.

- *left* // *left*. Пор.: She is sitting on the *left* side of the room. (Вона сидить *зліва* в кімнаті) // He *left* the party early. (Він *залишив* вечірку рано).
- *found* // *found*. Пор.: They decided to *found* a new charity organisation. (Вони вирішили заснувати нову благодійну організацію) // I *found* my keys under the couch. (Я знайшов свої ключі під диваном).
- *bound* // *bound*. Пор.: He *bound* the package with a sturdy rope. (Він зав'язав упаковку міцним канатом) // You're *bound* to feel nervous about your interview. (Ти, звичайно ж, нервуєш перед співбесідою).

У наведених омонімічних словоживаннях та їх текстових ілюстраціях збігається і написання, і вимова слів, тому з'ясовувати значення і правильно обрати необхідне можна тільки з огляду на контекст.

Водночас варто наголосити, що *омоформи* теж часто стають основою для каламбурів, жартів, мовної гри. Пор.:

- *Waiter!*
- *Yes, sir.*
- *What's this?*

— *It's bean soup, sir.*

— *Never mind what it has been. I want to know what it is now.*

У цьому жарті обігрується омонімічність іменника *bean* (квасоля) та форми дієслова *to be – been*. Оскільки ці слова звучать однаково, але мають різні значення, клієнт плутає *bean* (квасолевий суп) із *been* (був), що призводить до комічного непорозуміння.

Із явищем омонімії та поняттям *омоніма* корелюють також *помилкові омоніми (пароніми)* – пари слів, які близькі за фонетичним складом (тобто мають схоже звучання) та / або написанням, але розрізняються за значенням. Вони переважно належать до однієї частини мови і мають однакові граматичні ознаки. Яскравими прикладами паронімів в англійській мові можуть слугувати такі лексичні одиниці:

- *loose* [lu:s] // *lose* [lu:z]. Пор.: The screw is *loose*, so it might fall off. (Гвинт *ослаблений*, тому він може впасти) // He's afraid he might *lose* his job. (Він боїться, що може *втратити* роботу).
- *quite* [kwait] // *quiet* [kwaɪət]. Пор.: The movie was *quite* interesting. (Фільм був *досить* цікавим) // Please be *quiet* during the presentation. (Будь ласка, *не шуміть* під час презентації).
- *affect* [ə'fekt] // *effect* [i'fekt]. Пор.: The weather can *affect* your mood. (Погода може *впливати* на ваш настрій) // The *effect* of the new policy is still unknown. (*Результат* нової політики все ще невідомий).

В англійській мові існують також слова, які мають два протилежні значення, є самі собі антонімами. Такі одиниці лінгвісти кваліфікують як *контроніми (авто-антоніми)* і наголошують на їх здатності змінювати значення залежно від контексту. Типовими прикладами контронімів в англійській мові є такі слова:

- *dust*. Пор.: She *dusted* the shelves to clean them. (Вона *виперла* пил із полиць, щоб очистити їх // The baker *dusted* the cake with powdered sugar. (Пекар *посипав* торт цукровою пудрою)

- *sanction*. Пор.: The government has *sanctioned* the new project. (Уряд *схвалив* новий проєкт // The country was *sanctioned* for violating international agreements. (На країну були *накладені санкції* за порушення міжнародних угод).
- *overlook*. Пор.: He *overlooked* a critical error in the report. (Він *пропустив* критичну помилку в звіті // The manager was required to personally *overlook* the transfer of valuable materials every evening. (Менеджер мав особисто *наглядати* за передачею цінних матеріалів кожного вечора.
- *rent*. Пор.: We decided to *rent* an apartment for the summer. (Ми вирішили *орендувати* квартиру на літо) // They *rent* their vacation house to tourists. (Вони *здають* свій будинок для відпочинку туристам).
- *original*. Пор.: This is the *original* painting by Van Gogh. (Це *оригінальна* картина (перша версія, справжній витвір) Ван Гога) // Her idea for the project was very *original*. (Її ідея для проєкту була дуже *оригінальною* (новаторською, унікальною).

Підсумовуючи, варто відзначити, що належне оволодіння омонімами англійської мови не лише збагачує активний словник українських учнів, а й удосконалює навички глибокого розуміння мовного контексту та вміння логічно аналізувати комунікативну ситуацію.

1.3. Проблемність вивчення омонімів для україномовних учнів: міжмовні інтерференції, відмежування від полісемії, методична лакуна

За традицією, омонімію цілком виправдано вважають складним сегментом вивчення англійської мови, зокрема англійської лексики. У навчанні україномовних учнів ці дидактичні труднощі зумовлені і загальними психолінгвістичними й когнітивними чинниками, і мовно-специфічними причинами, які пов'язані з міжмовною інтерференцією та сплутуванням лінгвістичних одиниць омонімічної та полісемічної природи. Їх осмислення потребує належної систематизації відомостей, викладених у

сучасних працях із проблем засвоєння англійської лексики, тих механізмів, принципів, засад, які стимулюють чи навпаки, гальмують ефективність цього процесу. Також необхідним є опрацювання теоретико-методичних робіт і емпіричних даних, що стосуються навчання омонімів.

Зарубіжні експериментальні дослідження засобів і способів, тенденцій і закономірностей розвитку активного словника учнів підтверджують, що засвоєння омонімів має свою специфіку. Зокрема, при вивченні цього класу лексичних одиниць необхідно враховувати їх фонотактичні характеристики, які безпосередньо впливають на швидкість і стійкість запам'ятовування. Показово інформативними з цього погляду є зарубіжні дослідження мовної поведінки та мовної компетентності дітей дошкільного віку [Storkel & Maekawa 2005].

Одна з ключових проблем, пов'язаних із вивченням омонімів, – потреба вміти розмежовувати *міжмовні омоніми* (interlingual homonyms) – пари слів двох мов, які виглядають або звучать однаково, але мають різні значення» [Тарасюк & Мажула 2025, с. 384]. Типові пари слів, які мають однакове звучання, але при цьому семантизують різні поняття, – англ. *book* (книга, том) та укр. *бук* (дерево з гладким, сірим стовбуром, щільною округлою кроною та блискучим темно-зеленим листям); англ. *clay* (глина) та укр. *клей* (липка речовина, яку використовують для з'єднання, склеювання чого-небудь) і багато ін. Для україномовних учнів такі українсько-англійські збіги створюють труднощі кількох типів:

- ускладнюють ідентифікацію значення слова в контексті;
- зумовлюють помилкові перенесення значень з української мови (міжмовна інтерференція);
- сповільнюють формування продуктивних навичок адекватного сприймання омонімів та їх коректного вживання в усній та писемній комунікації.

Дослідження останніх років в українських вишах підтверджують, що особливо помітні труднощі для україномовних учнів міжмовна омонімія

викликає у початкових і середніх класах. Слушним щодо цього вважаємо також узагальнювальне твердження С. В. Кійко: «міжмовна омонімія трактується як одне з джерел інтерференції рідної й іноземної мов, що породжує різного роду помилкові аналогії у використанні іншомовного коду» [Кійко 2020, с. 135].

Крім перелічених вище, міжмовна омонімія також може слугувати перешкодою у перекладацькій діяльності: «Наявність міжмовних омонімів створює труднощі для перекладачів та двомовних носіїв. Людина, яка добре знає обидві мови, зазвичай усвідомлює різницю значень, проте у швидкому мовленні або при читанні без урахування контексту навіть досвідчений перекладач може натрапити на «фальшивого друга» [Тарасюк & Мажула 2025, с. 386]. Погоджуючись із цією думкою, лінгвісти поглиблюють теоретичні знання про це явище [Олексин 2024, с. 80–83], також активно випрацьовують теоретичні засади та практичні прийоми вирішення пов'язаних із ними перекладацьких труднощів. Проектуючи на практику теоретичний висновок про те, що добір доречного еквівалента для міжмовного омоніма забезпечує адекватність перекладу, а хибне відтворення спотворює зміст, дослідники пропонують низку ефективних методів і прийомів для уникнення таких проблем. Зокрема, вказують на необхідність використовувати контекстуальні підказки, активно послуговуватися тлумачними словниками для перевірки лексичного значення, широко застосовувати описовий переклад, добирати інші слова, щоб уникнути семантичної двозначності [Тарасюк & Мажула 2025, Сидорук & Шостак 2017; Шаблій 2021].

Спробами методичної відповіді на вказані вище труднощі, що їх спричиняє для україномовних учнів вивчення омонімів англійської мови, є кваліфікаційна праця А. Войтович [Войтович 2022] та С. Яремчук [Яремчук 2020]. Зокрема, А. Войтович, зосереджуючи увагу на вивченні впливу міжмовної омонімії на українську та англійську мови, вказує на практичні аспекти цієї проблеми та підкреслює, що методика навчання омонімів у

середній школі має обов'язково враховувати так звані міжмовні пастки, які відчуються учнями як помилкові тотожності форм.

Цінність праці С. Яремчука визначає те, що у ній представлено приклади міжмовної омонімії й набір вправ для формування диференційованого розуміння слів [Яремчук 2020].

В українських закладах середньої освіти процес засвоєння англійських омонімів значно ускладнюється також тоді, коли учні не вміють або вміють недосконало розрізнявати омонімію та полісемію. Точніше, коли ці навички в них сформовані слабо. Критерії розрізнення омонімічних та полісемічних (багатозначних) слів у підручниках часто виписані поверхово, а відповідно учні їх не засвоюють або засвоюють не на належному рівні. Для вчителя чи викладача це створює додаткові ускладнення щодо вибору стратегії пояснення: чи пропонувати значення як пов'язані (полісемія), чи як незалежні (омонімія). Те, що відсутність такого розуміння призводить до хибних узагальнень у слововживанні, акцентують численні зарубіжні й українські практичні методичні розробки й огляди з лексикології й лексичної методики [див, наприклад: Schmitt 2000; Nation 2001].

У зв'язку з цим акцентуємо увагу на тому, що ключова навичка, яку мають розвивати вчителі в україномовних учнів щодо вивчення англійських омонімів, – контекстуальне зчитування значення. Оскільки більшість англійських омонімів (зрештою, як і в будь-якій мові, у тому числі в українській) належать до абсолютно різних семантичних сфер (*bark* – *гавкім* і *кора дерева*; *bat* – *кажан* і *бита*), вибір правильного значення відбувається тільки при належному врахуванні конкретних контекстуальних маркерів (лексична сполучуваність, граматична функція, стилістичне забарвлення). Велике практичне значення для формування цих навичок мають корпусні підходи та прийоми контекстуального аналізу.

Іще один складний методичний аспект пов'язаний з урахуванням культурної, та прагматичної специфіки слововживання омонімів і багатозначних слів, зокрема в структурах гумору та мовної гри, в

каламбурах, пареміях, ідіомах тощо. Володіння цими навичками дає підстави говорити про сформованість міжкультурної компетентності. Натомість нерозуміння омонімної гри призводить до втрати комунікативного сенсу (особливо в аудиторній взаємодії і при аналізі автентичних текстів). Психолінгвістичні та методичні роботи наголошують, що без цілеспрямованого тренування, без систематичних вправ учні слабо набувають відповідних умінь і засвідчують низьку компетентність у сприйманні таких явищ.

Варто наголосити на тому, що проблемність вивчення й засвоєння англійських омонімів як окремого різновиду лексики для україномовних учнів – багатовимірна. Крім відзначених вище чинників існування міжмовної омонімії та зумовленого нею явища інтерференції, нерозрізнення омонімії та полісемії, відчутним є також брак системних методичних рішень, що виникає через недостатню кількість комплексних методичних розробок, присвячених саме омонімам. Відповідна методична лакуна є очевидною: омонімію у навчальних програмах часто згадують епізодично, тільки принагідно або у співвідношенні з іншими типами лексики (наприклад, із синонімами чи антонімами), а не як окремий пласт вивчення лексики. Це означає, що учні не мають достатніх знань та вмінь для формування стратегій розпізнавання й продуктивного вживання омонімів, відтак або використовують їх неправильно, або взагалі уникають у мовленнєвій діяльності. Розроблені в європейській методиці практичні рекомендації для викладачів (наприклад, поради щодо семиетапного навчання омонімів [Jacobson et al., 2007]) можуть частково заповнити цю прогалину, але потребують істотної адаптації до українських навчальних програм та психологічних особливостей аудиторії україномовних учнів.

Заради справедливості варто відзначити, що упродовж останніх десятиліть дослідження різних пластів англійської лексики й методики її навчання значно активізувались. Однак спеціалізовані, комплексні методичні прийоми роботи з омонімією в закладах середньої освіти залишаються

обмеженими. Тому, на нашу думку, з'ясування причин цієї проблеми, емпіричні свідчення та рекомендації щодо необхідних напрямів розробок заслуговують на окрему увагу і потребують активніших зусиль.

Тезу про фрагментарність методичного представлення теми «Омонімія» в програмі середньої школи підтверджує аналіз популярних підручників і методичних посібників. У них омонімія здебільшого згадується лише як ілюстративний приклад у розділах лексики або у вправах на читання / переклад. При цьому виділених розділів «Омоніми» майже не спостерігаємо. Тексти з методики словникової роботи [Nation 2001; Schmitt 2000] присвячують увагу загальним стратегіям вивчення слова, але не пропонують послідовних і чітких навчальних траєкторій щодо засвоєння та розрізнення багатозначних слів та омонімів. Тобто можна констатувати, що чинні навчальні програми не передбачають систематичної роботи над цими важливими пластами лексики.

Вправи, що їх пропонують укладачі підручників та посібників, здебільшого односкладні та епізодичні. Переважна більшість методичних матеріалів зорієнтовані на формування навички розрізнення значень у контексті (receptive tasks). Іноді це вправи на правопис омофонів (homophones) або на фонетичне розрізнення. Але дуже часто такі вправи не інтегровані в ширший навчальний план і не передбачають послідовного переходу від рецептивних навичок до продуктивних (створення власних висловлювань, комунікативних завдань, креативних ігор). Огляд практик навчання омонімів у закладах середньої освіти підтверджує критичну необхідність розроблення комплексних навчальних модулів або навіть спеціалізованих курсів.

Іще однією проблемою можна вважати неналежний поки що рівень інтеграції когнітивних, корпусних та комунікативних підходів до вивчення омонімів як окремого пласту лексики, що активно застосовуються у навчальній практиці європейських держав.

Орієнтована на досягнення максимального лінгводидактичного результату методика навчальної роботи з омонімами мала б гармонійно поєднувати:

- когнітивні принципи (роботу з ментальними репрезентаціями значень);
- корпусні дані (частотність, характерна лексична сполучуваність, типові контексти);
- комунікативні завдання (використання омонімів у реальних усних та писемних мовно-комунікативних ситуаціях);
- цифрові інструменти (корпуси, електронні словники, інтерактивні вправи).

Однак наведені аспекти – це компоненти ідеальної моделі реалізації навчальної мети щодо омонімів. Насправді ж практичні розробки рідко поєднують одночасно усі названі чотири компоненти. Найбільш продуктивно використовуваними у навчальній практиці середньої школи є робота над семантикою та комунікативні завдання.

У зв'язку з цим варто згадати про особливості української методичної традиції та потребу її адаптації до сучасних потреб освітнього процесу. Адже відомо, що українська методична традиція часто тяжіє до перекладно-граматичного або змішаного підходу. За таких умов омонімія сприймається як лексична деталь, а пов'язані з нею труднощі розуміння – як такі, що їх можна вирішити в процесі і за допомогою перекладу. Але переклад іноді тільки маскує глибші комунікативні й прагматичні проблеми (наприклад, при адекватному відтворенні гри слів або стилістичних відтінків). Тому існуючі зарубіжні практики (які акцентують на контексті, автентичних текстах, task-based learning) потрібно адаптувати до пізнавальних потреб та особливостей сприймання україномовної учнівської аудиторії.

Серед окремих знакових напрацювань у цій царині варто згадати працю «A seven-step instructional plan for teaching English-language learners to comprehend and use homonyms, homophones, and homographs» [Jacobson, Lapp & Flood 2011], в якій запропоновано низку дієвих практичних кроків та

конкретних інструкцій – семиступеневий план навчання омонімів / омофонів / омографів. Також маємо низку емпіричних праць, що аналізують труднощі освоєння учнями омонімів (статті в наукових джерелах, корпусні дослідження), які, однак, не становлять цілісної методичної системи. Системна методика повинна поєднувати опис проблем, набір вправ різної спрямованості, критерії оцінювання та рекомендації щодо адаптації під рівні навчальних програм.

Серед негативних наслідків окресленого браку комплексних методик можна аргументовано назвати такі:

- учні не набувають стійкої здатності розрізняти омонімію та полісемію й коректно використовувати омоніми в комунікативній практиці;
- викладачі не мають стандартизованих сценаріїв роботи і продуктивних навчальних траєкторій;
- навчальні програми втрачають важливу лексичну складову комунікативної компетентності.

Ураховуючи названі негативні наслідки, маємо підстави стверджувати, що на сьогодні існує очевидний запит на розробку методичних систем, що включали б не тільки необхідний базовий теоретичний модуль (дефініції ключових понять, класифікація різновидів тощо), але й корпусну базу прикладів, прогресивну систему вправ (від рецептивних до продуктивних), опис способів оцінювання та рекомендацій щодо вивчення омонімів, які адаптовані до пізнавальних потреб україномовних учнів. Корисними для належної апробації ефективності таких методичних комплексних систем можуть стати їх пілотні впровадження у навчальну практику [Nation 2001].

Отже, нестача комплексних методичних розробок – реальна й практично відчутна проблема. Існуючі поодинокі напрацювання у форматі окремих посібників та рекомендацій дають певний матеріал для навчально-методичної роботи. Однак абсолютно очевидною залишається необхідність розроблення стандартизованого, адаптованого до потреб української освітньої системи курсу / модуля, який би інтегрував когнітивні, корпусні та

комунікативні підходи і враховував особливості міжмовної омонімії, що зможе зумовлювати небажані явища інтерференції.

Узагальнюючи, констатуємо, що омонімія – це складний лексико-семантичний феномен. Його повноцінне вивчення потребує врахування низки ключових параметрів, як-от: формальна збіжність (тотожність або максимальна схожість) форми слова, відсутність семантичної спорідненості, історичне походження та контекстуальне вживання.

У світовій та українській лінгвістиці явище омонімії та поняття *омоніма* досліджують багатовимірно. Традиційні, започатковані у ХХ столітті структурно-семантичні аспекти сьогодні доповнено когнітивними та комунікативними.

Загалом поняття *омонім* у світовій лінгвістиці та українському мовознавстві суголосне: це слова, які мають однакову форму та різні значення. Однак існують певні відмінності в підходах до класифікації омонімів, зокрема щодо поділу на омографи та омофони, що може залежати від мовної традиції та специфіки конкретної мови.

Чіке й усвідомлене розрізнення омонімії та полісемії, омонімів та полісемантизмів має і теоретичне, і практичне значення: воно забезпечує точність лексикографічного опису, уможливорює адекватну інтерпретацію текстів, сприяє більш глибокому розумінню закономірностей розвитку лексичної семантики.

Для систематизації, класифікації та характеристики омонімів застосовують кілька взаємопов'язаних критеріїв: семантичний (акцентує відсутність спільного смислового ядра), етимологічний (підкреслює різне походження слів), функціональний (враховує відмінності частотності та контекстів уживання). Комплексне застосування цих критеріїв дозволяє більш точно класифікувати омоніми й уникати їх сплутування з багатозначними словами.

Застосування критеріїв для класифікації, а також використання відповідних методичних стратегій дозволяють ефективно навчати учнів розпізнавати та правильно використовувати омоніми. Подальші дослідження у цій галузі можуть сприяти розробленню комплексних методичних рекомендацій для викладання омонімів на уроках англійської мови в українських школах. При цьому важливо, щоб учні не лише зрозуміли лінгвістичну природу омонімів, вивчили дефініцію, але й навчалися розпізнавати їх у тексті, порівнювати значення й уникати типових помилок, зокрема пов'язаних із false friends.

Розділ II

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ У НАВЧАННІ ОМОНІМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Навчання омонімів у закладах середньої освіти (ЗСО) передбачає застосування системи методів і підходів, які будуть спрямовані на засвоєння учнями навчального мовного матеріалу. Оскільки коректне вживання англійських омонімів часто становить певні труднощі для україномовних учнів, то для формування стійких навичок розрізнення ідентичних за звучанням, але різних за значенням слів мають бути підібрані дидактичні методи і прийоми. Добір цих методів має здійснюватися так, щоб досягти максимально ефективного результату.

Найбільш популярні й продуктивні методи і підходи, які можуть бути використані в загальноосвітній школі у процесі навчання англійських омонімів, є предметом розгляду в цьому розділі.

Для зручності практичного користування наводимо таблицю омонімів англійської мови (із вказівкою значень та їх текстовими ілюстраціями), які учитель потенційно може опрацьовувати на уроках у загальноосвітній школі із застосуванням різноманітних методичних методів та підходів.

Таблиця 1.

Омонім	Значення 1	Значення 2	Приклад 1	Приклад 2
<i>Lead</i>	Метал	Керувати	The pipes were made of lead.	She will lead the team.
<i>Tear</i>	Сльоза	Рвати	A tear rolled down her cheek.	Be careful not to tear the paper.
<i>Bow</i>	Кланятися	Лук	He will bow before the queen.	She used a bow to shoot arrows.
<i>Row</i>	Ряд	Сварка	There was a row of books on the shelf.	They had a loud row last night.
<i>Wind</i>	Вітер	Намотувати	The wind is strong today.	Please wind the clock.
<i>Bass</i>	Риба	Бас	He caught a large bass.	The bass in this song is deep.
<i>Spring</i>	Весна	Пружина /	Spring is my favorite	The mattress has

		Джерело	season.	a broken spring. / We drank water from the spring.
<i>Watch</i>	Годинник	Спостерігати	I bought a new watch.	Watch the children carefully.
<i>Fair</i>	Чесний	Ярмарок / Світлий	He is a fair judge.	We visited the county fair. / She has fair hair.
<i>Park</i>	Парк	Парковка	Let's walk in the park.	You can park your car here.
<i>Point</i>	Точка	Сенс / Загострена частина	He marked the point on the map.	What's the point of this story? / The knife has a sharp point.
<i>Date</i>	Дата	Зустріч / Фінік	What's the date today?	They went on a date. / I ate a sweet date.
<i>Match</i>	Сірник	Співпадіння	He lit the candle with a match.	They are a perfect match.
<i>Bat</i>	Кажан	Бита	A bat flew out of the cave.	He hit the ball with a bat.
<i>Can</i>	Могти	Консервна банка	I can swim.	Open a can of beans.

2.1. Контекстуальний підхід (Contextual Approach)

Контекстуальний підхід вважають одним із найефективніших для вироблення теоретичних знань про омоніми та практичних навиків їх використання. Він ґрунтується на тому, що омоніми слід вивчати не ізольовано, а в контексті конкретних речень або з урахуванням мовних ситуацій, у яких вони використані. Основна мета цього підходу – навчити учнів аналізувати контекст для правильного тлумачення значення омоніма. Тобто йдеться про те, що орієнтація на тексти та реальні мовні ситуації сприяє формуванню стійкої семантичної компетентності та мінімізації появи помилок у вживанні омонімів: «Учні, які працюють із омонімами в контексті, набагато краще засвоюють їх значення та зменшують помилки дисамбігуації» [Storkel 2005, p. 835].

Ужитий у наведеній цитаті термін *дисамбігуація* (від англ. *Disambiguation* ← *to disambiguate* – усунути двозначність, неоднозначність) у сучасній українській лінгводидактиці та методиці викладання української й

іноземних мов практично не використовується. Цей радше вузький термін із комп'ютерної лінгвістики й перекладознавства, який вживається на означення процесу багатозначності або уточнення значення слова / речення в конкретному контексті. Однак у зарубіжній практиці цим терміном прслуговуються достатньо широко, зокрема:

- у різних галузях лінгвістики (когнітивній лінгвістиці, семантиці, прагматиці) – для позначення процесу розрізнення значень багатозначного слова чи омоніма в конкретному контексті;
- у комп'ютерній лінгвістиці та NLP – як *word sense disambiguation (WSD)*, тобто *зняття багатозначності слова*;
- у працях із методики навчання іноземних мов – опосередковано, через пояснення, як учнів навчати правильно інтерпретувати омоніми та полісемічні слова.

Автори українських лінгводидактичних праць зазвичай не переносять термін *дисамбігуація* у свої тексти в неадаптованому форматі. Очевидно, тому, що така термінологічна калька у фахових працях із проблем викладання англійської мови у школі звучить неприродно. Висвітлюючи пов'язані з ним процеси, дослідники вживають співвідносні за змістом і більш зрозумілі українській аудиторії словосполучення *розрізнення значень*, *зняття багатозначності*, *подолання багатозначності*, *усунення неоднозначності*, *правильний вибір значення у контексті*, *з'ясування правильного значення слова в контексті*. Саме їх ми й будемо вживати в контексті розгляду питань практичної методики навчання омонімів в українських закладах середньої освіти. Наприклад, у шкільній практиці для вправ на омонімію більш зрозумілим буде висловлення *формування навичок розрізнення значень англійських омонімів у контексті*, а не *формування навичок дисамбігуації англійських омонімів*.

На нашу думку, варіант *розрізнення значень слова (омоніма)* – найоптимальніший і найбільш методично виправданий для шкільної практики, оскільки він:

- не потребує спеціального термінологічного пояснення;
- використовується в українських методичних джерелах та підручниках;
- легко інтегрується у формулювання завдань: *розрізніть значення омонімів у наведених реченнях, визначте правильне значення слова за контекстом і под.*;
- чітко вказує на навчальну мету – *уміння вибрати правильний варіант тлумачення слова залежно від контексту.*

Наприклад, учитель ставить учням таке завдання:

*Розрізніть значення слова **bank** у запропонованих реченнях та доберіть український відповідник:*

- *The bank is full of people.*
- *The river bank is very steep.*

У процесі навчання англійських омонімів особливо важливим є формування в учнів уміння розрізняти омонімічні значення залежно від контексту. Це вміння забезпечує правильне розуміння усного і писемного висловлення, запобігає типовим помилкам у комунікації, а також у перекладі. Тому безумовно корисним стане впровадження в навчальну практику вправ, у яких учні отримують речення з омонімами й мають вибрати або пояснити, яке значення омонімічної одиниці актуальне саме і цьому випадку.

Ефективність засвідчують вправи на порівняння варіантів неправильного й правильного перекладу, адже такий прийом розвиває критичне мислення і сприяє формуванню навичок аналізу мовних явищ.

Важливо також поєднувати завдання на підбір українських відповідників у різних контекстах, складання власних речень з омонімами та колективне обговорення правильних відповідей. Систематичне застосування таких вправ допомагає школярам не лише запам'ятовувати лексичні одиниці, а й навчитися швидко орієнтуватися у випадках багатозначності, що особливо актуально для сприймання живого мовлення та читання автентичних англомовних текстів.

Для формування й удосконалення таких навичок корисними є вправи на зразок *Знайди правильний переклад*, метою яких є навчити учнів розрізняти значення англійських омонімів у різних контекстах. Наприклад, учитель пропонує учням прочитати речення з англійським омонімом, ознайомитися з варіантами українського перекладу, виправити неправильний та обрати правильний варіант:

Приклад 1. Омонім *spring*

1. The **spring** is very beautiful this year. → *Пружина* дуже красива цього року. // *Весна* цього року весна дуже гарна.
2. The mattress has a broken **spring**. → *Матрац* має зламану *весну*. // У матраці зламана *пружина*.
3. The hikers found a clear mountain **spring**. → *Туристи* знайшли в горах чисту *весну*. // *Туристи* знайшли чисте гірське *джерело*.

Приклад 2. Омонім *jam*

1. We were stuck in a traffic **jam**. → *Ми застрягли у варенні* на дорозі) // *Ми застрягли в дорожньому заторі*.
2. She made strawberry jam yesterday. → *Вона вчора зробила полуничний затор* // *Вона вчора зварила полуничне варення*.

Приклад 3. Омонім *bat*

1. He saw the **bats** flying over the field at night. → *Він бачив кажанів*, що летіли над полем уночі // *Він бачив бити* над полем уночі.
2. He took his **bat** and went to play baseball with his friends. → *Він узяв свого кажана і пішов грати в бейсбол із друзями*. // *Він узяв свою биту і пішов грати в бейсбол із друзями*.

Над цими вправами учні спочатку працюють індивідуально, виправляючи кумедні помилки. Потім відбувається обговорення у парах, а вчитель підсумовує правильні відповіді.

Низку англійських омонімів, які, крім опрацьованих у наведених вище вправах, можна ефективно використовувати у практиці української школи, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Омонім	Значення 1	Значення 2	Приклад 1	Приклад 2
Light	Світло	Легкий	Turn on the light.	This bag is light.
Fast	Швидкий	Піст	He is a fast runner.	They decided to fast for a day.
Park	Парк	Парковка	Let's walk in the park.	You can park your car here.
Point	Точка	Сенс / Загострена частина	He marked the point on the map.	What's the point of this story? / The knife has a sharp point.
Date	Дата	Зустріч / Фінік	What's the date today?	They went on a date. / I ate a sweet date.
Match	Сірник	Співпадіння	He lit the candle with a match.	They are a perfect match.
Bat	Кажан	Бита	A bat flew out of the cave.	He hit the ball with a bat.
Can	Могти	Консервна банка	I can swim.	Open a can of beans.

Для ефективного впровадження контекстуального підходу в шкільній практиці можуть бути запропоновані різнотипні вправи, які мають на меті навчити учнів середньої школи визначати значення омонімічного слова за контекстом. Зокрема це:

- вправи на заповнення пропусків: учитель пропонує учням речення з пропуском, куди потрібно вставити правильний омофон. Наприклад:

He felt a sharp ____ in his back (pain / pane)

They looked out of the window ____ (pain / pane)

I can't wait to swim in the _____ (sea / see)

Did you _____ the new movie last night? (sea / see)

She wants to _____ a letter to her friend (write / right)

Turn to the _____ and you will find the answer (write / right)

The _____ is shining brightly today (sun / son)

Their _____ is celebrating his birthday this week (sun / son)

We bought a ripe _____ at the market (pear / pair)

I need a _____ of shoes for the party (pear / pair)

That garden has a beautiful _____ of roses (flour / flower)

My mother baked bread using wheat _____ (flour / flower)

- створення власних речень: учні мають скласти речення з омонімом, щоб продемонструвати розуміння його значення. Для формування завдань цієї вправи учитель може скористатися омонімами із запропонованої вище таблиці 2.
- створення діалогів: Учні працюють у парах, створюючи короткі діалоги, де омоніми використовуються в різних значеннях. Це допомагає не лише закріпити лексику, але й розвиває навички говоріння.

Наприклад, мінідіалог з використанням слова *ring*:

– *Your phone started to ring.*

– *Oh, it's my mother. She wants to know if I like the new ring she gave me.*

- аналіз текстів: учні читають тексти, визначають у них омоніми та пояснюють їх значення, спираючись на контекст. Це може бути уривок з оповідання, новина чи навіть пісня.

2.2. Ігровий підхід (Game-based Approach)

Як відомо, ігри знижують рівень стресу, роблять навчання веселим і менш напруженим. Властивий їм змагальний компонент при вмілому застосуванні вчителем теж ефективно допомагає закріпити матеріал. Тому цілком логічно, що ігровий підхід має методичну й навчальну ефективність та активно застосовується в українській практиці навчання омонімів англійської мови. Пор.: «Використання омонімів у рольових іграх сприяє кращому розумінню багатозначності слів та покращує комунікативну компетентність» [Sunnatilli qizi 2025, p. 45].

Основну мету ігрового підходу – зробити процес вивчення омонімів захопливим та пізнавально мотивованим – демонструють такі типи вправ:

- Знайди пару: гра, де потрібно поєднати омофони. Учні отримують картки з омофонами. Їм потрібно знайти свою пару – власника картки зі словом, яке звучить так само, але пишеться по-іншому (*sea – see, son – sun, flower – flour, pair – pear, right – write, knight – night, two – too – to, meat – meet, week – weak, here – hear*).
- Відгадай слово: учитель описує значення слова, не називаючи його, а учні мають відгадати омонім.

Наприклад, слово *fair*:

It's a place where you can ride a Ferris wheel and eat cotton candy.

(Ярмарок)

It's a description of someone's light skin and hair. (Світлий)

- Кросворди та головоломки: використання омонімів у кросвордах, де підказки стосуються різних значень слова.

Наприклад, підказка *Something you use to light a fire* може мати відповідь *match*, водночас інша підказка *A sports game* також має відповідь *match*.

2.3. Візуальний підхід (Visual approach)

Візуальні засоби (картинки, відео, інфографіка) є потужним інструментом для покращення й поглиблення процесу запам'ятовування. Він особливо ефективний у практиці навчання молодших школярів, а також при роботі з дітьми, які мають хорошу зорову пам'ять.

Візуалізація допомагає асоціювати омонім з конкретним образом. Основна мета цього підходу – створити стійкі візуальні асоціації для кожного значення омоніма, що надалі стане основою для коректного вживання цих омонімів у різноманітних усних комунікативних ситуаціях, а також у письмових текстах.

Ефективно реалізувати візуальний підхід для навчання омонімів англійської мови допоможуть такі типи вправ:

- Використання карток: створення набору карток для кожного омоніма, де на одній стороні написано слово, а на іншій – зображено його різні значення. Наприклад, для слова *bat* – картка з ілюстрацією *кажан* і картка з ілюстрацією *бейсбольна бита*;
- Створення колажів: учні індивідуально, в парах чи групах створюють словникові колажі, використовуючи самостійно створені зображення, вирізки з журналів чи роздруковані картинки; такі колажі дають змогу візуально представити різні значення одного й того ж слова. Наприклад, для слова *bank* – зображення річки і зображення будівлі банку; для слова *spring* – зображення весняного пейзажу і зображення пружини; для слова *seal* – зображення тюленя і зображення печатки.
- Використання інтерактивної дошки: на інтерактивній дошці можна показувати короткі анімовані сцени або відеоролики, де омоніми використовуються в різних ситуаціях, що робить навчання динамічним і цікавим.

Загалом доцільність використання візуального підходу для навчання англійських омонімів в українських закладах середньої освіти не викликає сумніву, оскільки воно поєднує когнітивні, семантичні та дидактичні принципи засвоєння лексики. Візуалізація значень омонімів через зображення, схеми, піктограми, відеофрагменти або семантичні карти забезпечує активне залучення обох каналів сприйняття інформації – вербального й образного, що відповідає принципам теорії подвійного кодування. Це сприяє чіткішому усвідомленню смислових відмінностей між омонімами, знижує ймовірність інтерференції та убезпечує від лексичних помилок. Крім того, візуальні матеріали стимулюють асоціативне мислення, полегшують запам'ятовування й підвищують мотивацію до навчання завдяки елементу наочності.

Отже, візуальний підхід є ефективним засобом формування стійких лексико-семантичних зв'язків і розвитку комунікативної компетенції учнів щодо опанування англійських омонімів.

2.4. Комунікативний підхід (Communicative Approach)

Комунікативний підхід (Communicative Approach, або Communicative Language Teaching – CLT) є одним із провідних напрямів сучасної методики викладання іноземних мов. Його ключова мета полягає у формуванні здатності ефективно й адекватно використовувати мовні засоби в усній та писемній комунікації. Як зазначає С. Ю. Ніколаєва, «справжня мета навчання іноземної мови полягає не у володінні системою мовних знань, а у формуванні комунікативної компетенції, яка забезпечує мовленнєву діяльність у різних ситуаціях» [Ніколаєва 2013].

Комунікативний підхід особливо доцільний для вивчення омонімів, оскільки вони потребують максимального розуміння контексту. Опанування цих лексичних одиниць лише через переклад чи заучування словникових дефініцій не дає учням розуміння їх природи та функціональності. Тому методика має спиратися на контекстуально орієнтовані й комунікативно значущі завдання, у яких учні могли б самостійно визначати правильне значення слова з огляду на ситуацію мовлення. Відтак робота з омонімами у межах комунікативного підходу – це створення мовленнєвих ситуацій, у яких учні набувають досвіду, як вибрати адекватне значення в конкретному контексті. Наприклад, лише через ситуацію спілкування можна засвоїти реальні семантичні розмежування омонімічних слововживань, проілюстрованих у таблиці 3.

Таблиця 3

Омонім	Значення 1	Значення 2	Приклад 1	Приклад 2
Bark	Кора дерева	Гавкіт собаки	The bark of the tree is rough.	The dog's bark was loud.
Bat	Кажан	Бита	A bat flew out of the cave.	He hit the ball with a bat.

Match	Збіг	Сірник	They are a perfect match.	He lit the candle with a match.
Seal	Тюлень	Печатка	The seal swam in the ocean.	She pressed the seal onto the document.
Well	Колодязь	Добре	The water came from the well.	She is feeling well today.
Spring	Весна	Пружина / Джерело	Spring is my favorite season.	The mattress has a broken spring. / We drank water from the spring.
Light	Світло	Легкий	Turn on the light.	This bag is light.
Right	Правильний	Правий	You gave the right answer.	Turn right at the corner.
Left	Лівий	Залишати	Turn left at the intersection.	He left the party early.
Fast	Швидкий	Піст	He is a fast runner.	They decided to fast for a day.
Hard	Твердий	Важкий	The rock is hard.	This is a hard task.
Bank	Банк	Берег річки	I opened an account at the bank.	The boat is near the river bank.
Jam	Варення	Затор	I made strawberry jam.	There is a traffic jam on the highway.
Date	Дата	Зустріч / Фінік	What's the date today?	They went on a date. / I ate a sweet date.
Watch	Годинник	Спостерігати	I bought a new watch.	Watch the children carefully.
Bow	Кланятися	Лук	He will bow before the queen.	She used a bow to shoot arrows.
Tear	Сльоза	Рвати	A tear rolled down her cheek.	Be careful not to tear the paper.
Park	Парк	Парковка	Let's walk in the park.	You can park your car here.
Point	Точка	Сенс / Загострена частина	He marked the point on the map.	What's the point of this story? / The knife has a sharp point.

Вправи, які мають переконливо доведений лінгводидактичний ефект при навчанні омонімів англійської мови у середній школі із застосуванням комунікативного підходу, це:

- *рольові ігри, які спрямовані на усвідомлене використання багатозначних слів у спілкуванні;*
- *інформаційні ігри, метою яких є розвиток комунікативної компетентності та розуміння контексту;*
- *ситуативні діалоги* – учні мають розіграти короткі сцени, де омонім уживається у двох або більше значеннях:

*A: I'm going to the **bank**.*

*B: Which one – **the river bank or the one where you keep your money?***

- *комунікативні проблемні ситуації* – наприклад, у вправі “Misunderstanding” один учень навмисно неправильно тлумачить омонім, а інший має пояснити справжнє значення:

*A: I heard you were at the **bank**.*

*B: No, I was fishing! I **mean the river bank**.*

Такі вправи формують семантичну чутливість і розвивають уміння співвідносити значення з конкретною ситуацією.

Комунікативний підхід також має значний **мотиваційний потенціал**, адже учні сприймають мову не як набір правил, а як засіб реального спілкування.

Отже, комунікативний підхід спрямований на формування здатності розуміти й правильно інтерпретувати омоніми в реальному мовленні. Він поєднує пізнавальний і практичний аспекти навчання, базується на інтерактивних формах роботи. Реалізація цього підходу забезпечує розвиток комунікативної компетенції, критичного мовного мислення та чутливості до контексту, що є необхідними складниками ефективного володіння англійською мовою. Саме тому комунікативна методика є оптимальною для

навчання омонімів, які без опори на контекст часто залишаються для учнів джерелом непорозумінь і помилок.

2.5. Лексико-граматичний підхід (Lexico-grammatical Approach)

Лексико-граматичний підхід до вивчення певних класів і різновидів лексичних одиниць, зокрема й омонімів англійської мови, ґрунтується на усвідомленні зв'язку між семантичним і граматичним компонентами, які взаємодіють у процесі формування контекстуального значення слова. Прихильники цього методу наголошують, що зосередження на граматичному аспекті сприяє усвідомленню багатозначності омонімів [Jacobson, Lapp & Flood 2007]. Також при цьому зазначають, що «використання семиступеневого плану навчання дозволяє ефективно розрізняти омоніми та вміло застосовувати їх у перекладі з урахуванням контексту» [Jacobson, Lapp & Flood 2007, p. 102].

При застосуванні лексико-граматичного підходу трактування омонімії як явища лексичної системи істотно доповнюється урахуванням чинників граматичної полісемії, морфологічних перетворень та синтаксичної функції. Інакше кажучи, учитель у процесі викладання звертає увагу учнів на те, що одиниці з однаковою зовнішньою формою можуть, крім відмінностей семантики, належати також до різних частин мови, виконувати в реченні різну граматичну роль: наприклад, омонім *can* може бути модальним дієсловом (можу / можеш) або іменником (консервна банка). Тому фахівці з методики навчання іноземних мов виправдано наголошують на інтерактивності цього підходу: передбачаючи активну співпрацю учня та вчителя, він забезпечує ефективне засвоєння способів оперування граматичними структурами [Кміть 2017].

Застосування лексико-граматичного підходу під час навчання англійських омонімів допомагає розкрити механізми зміни частиномовної належності і дає уявлення про те, що одна словоформа може виступати в ролі дієслова або іменника, що змінює значення в контексті: наприклад, *to work* –

work, to run – a run, to play – play). Засвоюючи, що такі лексико-граматичні омоніми виконують різні синтаксичні ролі, учні удосконалюють свою граматичну чутливість до особливостей контексту.

У методиці викладання англійської мови лексико-граматичний підхід реалізується через комплексні вправи, які поєднують аналіз значення, форми та функції омонімів. Ефективними є вправи на порівняння частиномовних форм, трансформацію речень, контекстуальний аналіз, побудову власних мінітекстів. Наприклад, це вправи, зорієнтовані на:

- трансформацію речень: змініть речення *They **can** fish wery well* на *They have a **can** of fish* так, щоб показати зміну функції слова *can* (модальне дієслово / іменник);
- контекстуальний аналіз: подати речення *I gave him a **run*** (іменник) // *He will **run** tomorrow* (дієслово); *The wind began to **wind** down* (дієслово); *They found a beautiful **wind** chime* (іменник);
- побудову власних прикладів: учні створюють речення з омонімами, змінюючи частиномовну роль, наприклад *play* як дієслово / іменник: *I **play** tennis* // *a **play** on stage*; *bear* як іменник / дієслово: *The **bear** is in the forest* // *I can't **bear** the pain*.

Такі завдання розвивають мовну уважність і поглиблюють розуміння системності англійської мови.

Отже, при застосуванні лексико-граматичного підходу учитель має змогу докладніше пояснити явище омонімії та природу омонімів через призму їх частиномовної належності й граматичної функції. Також цей підхід надає практичні методичні інструменти: вправи на аналіз, трансформацію, побудову прикладів. Виконання цих вправ допомагає учням усвідомити не просто значення слова, а й його граматичну поведінку в реченні, що значно підвищує точність вживання омонімів у письмовому й усному мовленні і водночас запобігає типовим помилкам, зумовленим формальним сприйняттям омонімів поза контекстом.

Підсумовуючи, зазначимо, що всі схарактеризовані вище підходи фахівці з методики викладання англійської мови вважають продуктивними для навчання англомовних омонімів. Кожен із них має свої лінгводидактичні особливості: лексико-граматичний підхід акцентує на граматичному аналізі та перекладі, комунікативний – на комунікативному аспекті, контекстуальний – на розумінні значення через контекст.

Проте слід окремо наголосити на тому, що найефективніший підхід до навчання омонімів – це *комплексний підхід*, що поєднує в собі елементи контекстуального, візуального, ігрового та лексико-граматичного методів. Використання різноманітних вправ робить процес навчання цікавим і допомагає учням не просто запам'ятати слова, а навчитися логічно мислити та аналізувати мову, що є ключовим для формування мовленнєвої компетентності.

2.6. Аналіз змісту підручників та методичних посібників

Сучасні українські підручники з англійської мови орієнтовані на інтеграцію граматичних, лексичних та комунікативних аспектів навчання. Однак, як зазначає Н. М. Коваль, «підручники часто не приділяють достатньої уваги омонімії, що є важливим аспектом для досягнення високого рівня мовної компетенції» [Коваль 2018, с. 12]. Це підтверджують й інші дослідники, які вказують на необхідність системного підходу до навчання омонімів у процесі вивчення іноземної мови [Мельник 2020].

Підручник «English for Ukrainian Students» [Коваль 2018] складається з 12 тематичних розділів, кожен з яких містить словникові вправи, тексти для читання та аудіювання. Однак, як зазначає автор, «хоча деякі омоніми згадуються в словникових статтях, вони не отримують достатньої уваги в контексті» [Коваль 2018, с. 45]. Також на необхідність розроблення й активного використання на уроках спеціальних вправ для засвоєння омонімів вказують інші вчені [Савченко 2019].

Методичний посібник «Практикум з англійської лексики» [Мельник 2020] сформований як збірник матеріалів із 30 тематичних уроків, спрямованих на розвиток лексичних навичок. Стосовно омонімів автор слушно підкреслює, що опанування відповідного навчального матеріалу «дозволяє студентам краще розуміти багатозначність слів та їх використання в різних контекстах» [Мельник 2020, с. 78]. З цією позицією погоджуються й інші вчені-методисти та автори навчальних посібників і підручників, які вказують на необхідність роботи з омонімами для розвитку мовної компетенції [Коваль 2018].

Підручник «English Vocabulary in Use: Ukrainian adaptation» [Савченко 2019] орієнтований на самостійне навчання та містить численні вправи для закріплення лексичних одиниць. Сам укладач відзначає: «хоча підручник включає омоніми, їх використання в контексті є обмеженим, що може ускладнити розуміння багатозначності слів» [Савченко 2019, с. 102]. При цьому наголошує на необхідності розвивати в учнів уміння коректно вживати омоніми в реальних комунікативних ситуаціях, демонструючи схожість поглядів із колегами [Мельник 2020].

Тобто, узагальнюючи, можемо зробити висновок про недостатній рівень опрацювання й репрезентації омонімів у підручниках: більшість авторів хоч і не оминають увагою цього класу одиниць, однак не приділяють їм достатньої уваги, не акцентують на чинниках, які можуть ускладнити їх засвоєння в процесі вивчення англійської мови [Коваль 2018; Савченко 2019].

Також варто враховувати, що для ефективного вивчення омонімів варто використовувати такі додаткові ресурси, як онлайн-платформи, мобільні додатки та інтерактивні вправи [Савченко 2019].

В аналізованих працях також сформульовано низку актуальних методичних рекомендацій, як стосуються:

1. Включення у навчальний процес окремих уроків, присвячених омонімам: «для системного засвоєння омонімів доцільно включати

окремі уроки, присвячені цьому аспекту, з багаторівневими вправами» [Коваль 2018].

2. Інтеграції омонімів у реальні комунікативні ситуації: для кращого засвоєння омонімів необхідно інтегрувати їх у діалоги, рольові ігри та колективні обговорення [Мельник 2020].
3. Використання додаткових ресурсів: для ефективного навчання омонімів доцільно використовувати онлайн-платформи, мобільні додатки та інтерактивні вправи [Савченко 2019].

Варто враховувати також висловлені в низці праць рекомендації для вчителів щодо принципів, методів та підходів, які доцільно застосовувати до навчання омонімів на уроках англійської мови. Зокрема, часто висловлюється думка про те, що для ефективного навчання україномовних учнів англійським омонімам вчителям варто використовувати комплексний підхід, що поєднує різні методи та стратегії. Також автори згаданих праць висловлюють конкретні рекомендації, як зробити процес навчання цікавим і продуктивним:

1. Використовуйте контекст. Навчайте омонімів виключно в контексті. Не пропонуйте учням просто список слів для заучування. Натомість використовуйте речення, мікроконтексти, діалоги і под.

Доречними практичними реалізаціями цієї рекомендації можуть слугувати такі завдання:

- Складіть два речення для кожного із запропонованих омонімів, так щоб значення було зрозумілим із контексту: *The **ring** on her finger is beautiful* (*ring* – каблучка) та *Please let the phone **ring** before you answer* (*ring* – дзвінок).
- Складіть діалог (варіант: невелику гумористичну розповідь), використовуючи запропоновані омоніми.

Варто наголосити, що вправа на складання мінітекстів забезпечує глибоке, усвідомлене розуміння природи омонімів, запам'ятовування, а не формальне зазубрювання їхніх значень.

2. Використовуйте візуальні засоби та ігри для підвищення мотивації.

Вище вже йшлося про те, що візуальні засоби допомагають учням краще запам'ятовувати потрібну інформацію. Відтак, доречним буде використання найрізноманітніших візуальних навчальних матеріалів: тематичних малюнків, фотографій, постерів, плакатів, відеороликів тощо.

Приклади завдань, які пов'язані з використанням візуальних навчальних засобів, можуть бути такими:

- *Створіть картки-пари для омонімів.* На одній картці необхідно написати слово, на інших – зобразити його візуальні ілюстрації, що демонструють його омонімічні значення. Наприклад, для картки із написом *bat* мають бути два візуальні відповідники: картка із зображенням кажана, а також картка із зображенням бейсбольної бити.
- *Використовуйте інтерактивну дошку, щоб активно демонструвати відео або анімації.* Наприклад, щоб показати різницю між *right* (правий) і *write* (писати), можна використати короткий анімований ролик.

3. Використовуйте ігри. Спирайтеся на можливості та здобутки ігрового підходу, щоб зробити процес навчання пізнавально-захопливим, щоб допомогти учням засвоїти і закріпити матеріал у комфортній, нудній формі. Для цього можна у навчальному процесі використати такі формати, як:

- *гра «відгадай слово»:* учитель дає підказки-описи, а учні мають здогадатися, про який омонім йдеться. Наприклад: *I can fly at night, but I'm not a bird. I am an animal* (кажан). *I am an object used in a baseball game* (бита).
- *настільні ігри:* створіть власну настільну гру, де учні пересуваються полем і відповідають на запитання, пов'язані з омонімами. Наприклад, потрібно назвати два значення слова *fair* або скласти речення з омофоном *knew*.

4. Звертайте увагу на вимову. При вивченні одиниць, які ми кваліфікуємо як омографи, важливо показати учням, як змінюється вимова залежно від значення слова, його граматичної форми, належності до певного частиномовного класу тощо. Наприклад:

- *read*: необхідно чітко пояснити, що в теперішньому часі це [ri:d], а в минулому – [red]. Тренуйте вимову в реченнях: *I **read** a book every day // I **read** that book yesterday.*
- *tear*: необхідно продемонструвати, як змінюється вимова іменника [tiə] (сльоза) і дієслова [teə] (рвати).

5. Повторюйте та закріплюйте. Систематично повертайтеся до вивчених омонімів для їх закріплення. Регулярне повторення є ключем до успіху. З цією метою:

- включайте вивчені омоніми до наступних уроків, але в новому контексті;
- запропонуйте учням вести власний словничок омонімів, куди вони записуватимуть слова, їхні різні значення та приклади використання.

Використовуючи ці, а також інші описані в посібниках методичні рекомендації, учитель допоможе учням не лише належно запам'ятати англійські омоніми, а й навчить ефективно використовувати їх в усному та писемному мовленні, а отже, вести грамотне і позбавлене комунікативних девіацій спілкування.

Проведений аналіз методів та підходів у навчанні омонімів англійської мови дає змогу зробити низку важливих висновків, що мають як теоретичне, так і практичне значення.

Ключове узагальнення пов'язано з тим, що ефективне навчання омонімів потребує поєднання різних методичних підходів. Також з'ясовано ефективність застосування тих підходів, які в ідеалі мають стати компонентами комплексної методики навчання англійських омонімів.

Високу ефективність у формуванні вміння учнів розрізняти омоніми має *контекстуальний підхід (Contextual Approach)*. Робота з контекстом

дозволяє учням уникати хибних перекладів, формує навички семантичного аналізу та сприяє розрізненню та усвідомленому засвоєнню навчального матеріалу.

Активно мотивує учнів і сприяє засвоєнню омонімів *ігровий підхід (Game-based Approach)*. Використання мовних ігор, кросвордів, рольових вправ, інтерактивних завдань стимулює повторення слів у природних для дітей комунікативних форматах, що сприяє розвитку й закріпленню стійких когнітивно-мовленнєвих навичок.

Третій продуктивний підхід до вивчення омонімів, – *візуальний (Visual Approach)*. Ілюстрації, плакати, схеми та комікси сприяють легшому сприйманню омонімів та багатозначних слів (полісемантизмів).

Ефективним є застосування *комунікативного підходу (Communicative Approach)*, який спрямований на розвиток реальних мовленнєвих навичок через використання омонімів у ситуаційних діалогах, обговореннях та творчих завданнях. Це формує здатність правильно вживати слова в різних комунікативних контекстах і відповідає сучасним вимогам до мовної компетентності.

Застосування лексико-граматичного підходу (*Lexico-grammatical Approach*) забезпечує системне засвоєння омонімів шляхом аналізу граматичних форм і словникових особливостей. Активне використання на уроках із навчання омонімії лексико-граматичних вправ дозволяє учням розрізняти омоніми на рівні форм, усвідомлювати закономірності їх коректного вживання у мовленні.

Аналіз змісту підручників та методичних посібників продемонстрував наявність різноманітних прикладів омонімів та вправ для їх засвоєння. Водночас виявлено недостатність комплексних методичних розробок, що інтегрували б усі підходи та забезпечили послідовну роботу з лексикою учнів.

На основі проведеного аналізу сформульовано окремі практичні рекомендації:

1. Інтегрувати різні підходи у навчанні, поєднуючи контекстуальні, ігрові, візуальні, комунікативні та лексико-граматичні методи.
2. Використовувати контекстуальні вправи для визначення значень омонімів у тексті або діалозі.
3. Застосовувати ігрові завдання для мотивації та автоматизації вживання омонімів у мовленні.
4. Використовувати візуальні матеріали (ілюстрації, схеми) для формування асоціативного уявлення значень.
5. Організовувати комунікативні вправи, де учні застосовують омоніми у реальних мовленнєвих ситуаціях.
6. Використовувати лексико-граматичні вправи для усвідомленого використання омонімів і покращення точності мовлення.
7. Поступово ускладнювати матеріал, починаючи з простих омонімів та переходячи до складніших омонімічних одиниць та полісемантизмів.
8. Запровадити з учнями практику ведення словників і таблиць омонімів з українськими поясненнями та прикладами речень для закріплення знань.
9. Застосовувати комбіновані методи опитування, що перевіряють як рівень засвоєння омонімічних слів учнями, так і здатність їх правильно застосовувати.
10. Використовувати навчальні матеріали з реальними прикладами омонімів та інтегрувати їх у заняття для систематичної роботи зі словником.

Поєднання розглянутих підходів забезпечить комплексне формування лексичної, когнітивної та комунікативної компетентності учнів, а застосування практичних рекомендацій сприятиме ефективній організації навчального процесу і забезпечить системне засвоєння англійських омонімів учнями середньої школи.

Розділ III

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОЗРІЗНЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ОМОНІМІВ В УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ: ПРАКТИЧНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Опанування англійських омонімів є важливим компонентом формування лексичної компетенції учнів, адже саме ця група слів створює значні труднощі для розуміння і вживання у мовленні. У процесі навчання англійської мови україномовні школярі часто допускають помилки, спричинені багатозначністю або формальною подібністю слів. виправлення цих хиб, а в ідеалі убезпечення від них потребує спеціально організованої методичної роботи.

Практично-методичний аспект формування навичок розрізнення омонімів передбачає поєднання лінгвістичних знань, мовленнєвих вправ і комунікативних завдань, спрямованих на усвідомлене використання таких одиниць у мовленні. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від добору адекватних вправ, які не лише активізують увагу учнів до контекстуального значення омонімів, а й сприяють розвитку гнучкого мовного мислення та стійких навичок диференціації лексико-граматичних форм.

3.1. Практичні вправи для формування навичок розрізнення омонімів

Для ефективного опрацювання англійських омонімів з учнями в школі доцільно використовувати вправи, що поєднують лексичний, контекстуальний і комунікативний компоненти. Зокрема, до найбільш методично ефективних належать завдання на вибір правильного значення омоніма з кількох запропонованих варіантів залежно від контексту речення,

оскільки вони формують уміння спиратися на мовленнєву ситуацію. Також результативними виявляються вправи на переклад із рідної мови: школярі пересвідчуються, що одне слово в англійській мові може мати два або більше цілковито різних за значенням українських лексичних відповідників (наприклад, *light* – світло і легкий, *nail* – цвях і ніготь, *jam* – варення і затор, *point* – точка, сенс, значення, показувати тощо).

Для розвитку мовленнєвих навичок школярів варто пропонувати складання мінідіалогів з використанням омонімів у різних значеннях, що стимулює креативність і закріплює володіння матеріалом у комунікативних ситуаціях.

Парні вправи на зіставлення значення та ілюстративного малюнка допомагають візуалізувати різні значення. Вони особливо ефективні на середньому етапі навчання.

Вправи типу *знайди помилку* корисні для подолання міжмовної інтерференції: учні мають виправити неправильне використання омоніма, зіставляючи англійські й українські значення.

Тексти з пропусками, у яких потрібно вставити омоніми у відповідному коректному значенні, сприяють автоматизації навичок розрізнення значень.

У старшій школі, коли вже сформовані певні стійкі комунікативні знання і навички, учням варто пропонувати лексико-семантичні мапи (semantic maps): використовуючи їх, вони будуть групувати значення одного омоніма та підбирати до нього приклади.

Продумана стратегія поєднання таких завдань забезпечує поступовий перехід від розпізнавання значень омонімічних одиниць до їх активного і правильного використання в усному та писемному мовленні.

Орієнтовний набір вправ, спрямованих на формування певних навичок засвоєння омонімів

Вправа 1. Вибери правильне значення (multiple choice)

Мета: навчити учнів орієнтуватися на контекст.

Завдання: обери правильний переклад виділеного омоніма.

1. *The bank was full of people waiting in line.*

а) річковий берег

б) банк

в) лавка

2. *We had a picnic on the river bank.*

а) банк

б) берег

в) будинок

Вправа розвиває уміння коректно співвідносити значення лексичної одиниці з контекстом.

Вправа 2. Переклади правильно (translation task)

Мета: подолати міжмовну інтерференцію.

Завдання: переклади речення українською, звернувши увагу на омонім.

1. *She wore a **light** dress.* → _____

2. *Please turn off the **light** before you leave.* → _____

3. ***Spring** is my favorite season because everything starts to bloom.* → _____

4. *A clear **spring** flows near the village.* → _____

5. *I like strawberry **jam** on my toast.* → _____

6. *There was a traffic **jam** on the highway this morning.* → _____

7. *Be careful not to slip on the loose **rock**.*

8. *The mother **rock** the baby gently to sleep.*

Вправа розвиває навичку диференціації значень при перекладі.

Вправа 3. Склади діалоги (role-play)

Мета: закріплення значень омонімів у комунікативних ситуаціях.

Завдання: у парах складіть та озвучте діалог, обігруючи омонім *match* у двох властивих йому значеннях – *сірник* та *змагання*.

– *Do you have a match? I need to light a candle.*

– *Sure. By the way, did you watch the football match yesterday?*

Вправа розвиває креативність і вміння застосовувати омоніми у живому мовленні.

Вправа 4. Знайди і виправ помилку (error correction)

Мета: попередження типових помилок.

Завдання: знайди неправильно вжите слово й виправ його.

1. *He sat bank to rest his feet after shopping.* (X)
2. *He sat on on the the bench...* (✓)
3. *She put sugar in her glass of tea and wore new glasses to read.* (правильно, різні значення)

Вправа розвиває критичне мислення та уважність до нюансів значень омонімічних одиниць.

Вправа 5. Заповни пропуски (cloze test)

Мета: автоматизація навикчок використання омонімів, вибору правильного значення відповідно до контексту.

Завдання: встав у запропонованих реченнях правильну форму слова *spring* у відповідному для контексту значенні.

1. *The children love to jump on the _____.* (пружина)
2. *Birds return in the _____.* (весна)
3. *A small _____ of water appeared in the desert.* (джерело)
4. *We climbed a huge _____ near the river.* (скеля)
5. *The boat _____ back and forth on the waves.* (гойдатися)
6. *He loves listening to _____ music in his free time.* (рок-музика)

Вправа розвиває уміння гнучко вживати омоніми в різних контекстах залежно від їх значення.

3.2. Зразки конспектів уроків

3.2.1. Конспект уроку на тему: «Міжмовні англійсько-українські омоніми» (8 клас, базовий рівень)

Мета уроку:

- Сформувати навички розпізнавання міжмовних омонімів в усному висловленні та в письмовому тексті.
- Розвинути вміння правильно вживати міжмовні омоніми в усному та писемному мовленні.

Тип уроку: урок формування навичок розпізнавання омонімів, інтеграція лексики та комунікативних вправ.

Обладнання та матеріали:

- Картки з омонімами та їх значеннями (*magazine, actual, jam, chef, sympathetic, rock*).
- Роздруковані тексти та речення для вправ.
- Таблиці false friends.

Хід уроку:

1. Організаційний момент (2–3 хв.)

- Привітання, перевірка готовності учнів.
- Мотивація: коротка розмова про омоніми, приклади з життя: *Ви коли-небудь помічали, що англійське слово звучить, як українське, але означає щось зовсім інше? Як-от magazine – журнал, а не магазин.*

2. Актуалізація знань (5 хв.)

- Коротке опитування: *Що таке омоніми? Пригадайте з уроків української мови (учні називають омоніми, які вони знають: ключ – до дверей / ключ – джерело).*

- Підсумування: *Сьогодні розглянемо омоніми, які виникають на ґрунті схожості звукової форми українських та англійських слів, але мають зовсім різні значення. Це явище має назву **міжмовна омонімія**.*

3. Пояснення нового матеріалу (10 хв.)

- Визначення:

***Міжмовні омоніми** – це слова, які мають однакове або подібне звучання / написання в різних мовах, але збігаються за значенням.*

- Демонстрація (на дошці / у презентації) таблиці омонімів і false friends:

Англійське слово	Український помилковий Переклад	Правильне значення	Приклад речення
Sympathetic	Симпатичний	Співчутливий	<i>She is very sympathetic to children.</i>
Actual	Актуальний	Справжній	<i>The actual reason was unknown.</i>
Jam	Джем	варення / затор	<i>I like strawberry jam on my toast.</i>
Chef	Шеф	шеф-кухар	<i>The chef prepared a delicious meal.</i>
Rock	Рок	скеля / гойдати / рок-музика	<i>We sat on a big rock near the lake.</i> <i>The boat rocked on the waves.</i> <i>He is a big fan of classic rock.</i>

- Короткі коментарі щодо false friends.

4. Практичний блок (20 хв):

Робота з картками.

Учні в парах або мінігрупах перекладають запропоновані речення українською, звертаючи увагу на коректну інтерпретацію виділеного слова-омоніма:

*She is very **sympathetic** to her friends.*

*She bought the latest fashion **magazine**.*

*The **chef** prepared a delicious meal.*

*The car was stuck in a traffic **jam**.*

*We climbed a huge **rock** near the river.*

*The band played loud **rock** all night long.*

Комунікативна гра «Find the mistake».

Учитель читає речення, учні виявляють неправильний переклад і виправляють.

Зразок: *He bought a magazine.* – Він купив магазин (неправильно)

Правильно: *Він купив журнал.*

Речення для опрацювання:

*She is very **sympathetic** to homeless people.* – Вона дуже **симпатична** до бездомних людей. (неправильно)

Правильно: *Вона дуже **співчутлива** до бездомних людей.*

*The **chef** prepared a delicious dinner.* – **Шеф** приготував смачну вечерю (неправильно).

Правильно: ***Шеф-кухар** приготував смачну вечерю.*

*He is reading an **actual** report about the accident.* – Він читає **актуальний** звіт про аварію (неправильно)

Правильно: *Він читає **справжній / дійсний** звіт про аварію.*

*The car got stuck in a traffic **jam**.* – Машина застрягла у фруктовому **джемі**. (неправильно)

Правильно: *Машина застрягла у дорожньому **заторі**.*

*He filled the gun's **magazine** with bullets.* – Він наповнив **журнал** кулями. (неправильно)

Правильно: *Він наповнив **обойму** кулями.*

*The boat was **rocking** on the waves.* – Човен **грав рок** на хвилях. (неправильно)

Правильно: *Човен **хитався** на хвилях.*

5. Підсумок уроку (5 хв.)

- Учні складають список омонімів, які запам'ятали.

- Учні обговорюють, які омонімічні одиниці чи їх значення були найскладнішими для сприймання, пояснюють чому.

6. Домашнє завдання: Укласти міні-словник (10 прикладів із 10 false friends).

3.2.2. Конспект уроку на тему: «Подолання труднощів міжмовної англо-української омонімії» (10 клас, поглиблений рівень).

Мета уроку:

- сформувати в учнів розуміння явища міжмовної омонімії;
- навчити розрізняти англійські слова-false friends (помилкових друзів);
- розвивати навички перекладу та контекстуального аналізу.

Завдання уроку:

- розпізнавати міжмовні омоніми у текстах;
- визначати їх правильне значення у контексті;
- удосконалювати навички усного і письмового мовлення.

Хід уроку:

1. Організаційний момент (2 хв). Привітання. Коротке запитання:

– *What does the word **magazine** mean in English?*

Якщо учні відповідають *магазин*, учитель фіксує помилку.

2. Мотивація (3 хв).

Учитель: *Some English words look like Ukrainian words but mean something different. These are false friends of translators. Today we will learn how not to be deceived by them.*

3. Теоретичний блок (10 хв).

- Пояснення поняття *міжмовна омонімія*.
- Демонстрація на дошці або на слайдах навчальної презентації таблиці, яка уявляє різницю значень омонімів.

Англійське слово	Значення англійською	Схоже українське слово	Коректне значення українською
------------------	----------------------	------------------------	-------------------------------

Англійське слово	Значення англійською	Схоже українське слово	Коректне значення українською
Magazine	a journal, a periodical	Магазин	Журнал
Actual	real, true	Актуальний	Важливий для даного часу
Fabric	material, cloth	Фабрика	Промислове підприємство
Sympathy	Compassion	Симпатія	Почуття приязні, прихильності
Event	happening, occurrence	Івент	Подія
Chef	head cook	Шеф	Керівник
Magazine	journal, periodical	магазин	крамниця

- Короткий аналіз: чому виникають труднощі при сприйманні та перекладі англійських омонімів.

4. Практична частина (20 хв).

Вправа 1: Choose the right meaning.

Учні отримують картки зі словами (*fabric, sympathy, actual, artist, data*) та мають вибрати правильний переклад у конкретному реченні.

Вправа 2: Correct the mistake.

У реченні з неправильним уживанням омоніма учні мають виявити помилку, пояснити причини її виникнення і креативно її виправити.

Зразок:

A: *Let's meet in the magazine tomorrow.*

B: *Ok, we'll meet in the shop.*

Вправа 3: Translation race.

У парах учні перекладають короткі речення з омонімами, а потім обмінюються виконаними завданнями і здійснюють взаємоперевірку.

1. *I bought a new **magazine** yesterday.*
2. *The **chef** prepared a delicious dinner.*
3. *The river **bank** was full of flowers.*

4. *This bag is very **light**.*
5. *The football **match** was exciting.*
6. *She has a lot of **sympathy** for the poor.*
7. *I need a **match** to light the candle.*

5. Підсумок (5 хв).

– Питання для закріплення:

- a) що таке міжмовні омоніми?
- b) Чому омоніми називають *false friends*?
- c) Які *false friends* ви запам'ятали найбільше?
- d) Як уникати помилок у перекладі та вживанні?

– Учитель підсумовує: *False friends are dangerous, but if you learn them, you will avoid funny or serious mistakes.*

6. Домашнє завдання (5 хв).

- Знайти в інтернеті меми чи жарти, які демонструють гру слів, що постала на використанні *false friends*, та пояснити їх.

Додатково / опційно: Написати невеликий текст (5–7 речень), використавши 5 омонімів із таблиці.

ВИСНОВКИ

Омонімія є однією з найскладніших лексико-семантичних категорій у процесі засвоєння англійської мови, оскільки передбачає розмежування значень слів, що мають однакову форму, але різний зміст. Традиційно в методиці викладання англійської мови наголошують на тому, що омоніми є потенційно складними для лексичного розпізнавання, перекладу, семантичної інтерпретації та коректного використання слів у контексті.

Проведене дослідження дало змогу комплексно дослідити проблему вивчення омонімів, висвітлити лінгвістичні, когнітивні та методичні особливості цього процесу, визначити шляхи підвищення його ефективності для україномовних учнів середньої школи.

Аналіз теоретичних підходів до трактування явища омонімії у світовій та українській лінгвістиці пов'язаний із систематизацією наукових концепцій, які представлені в працях зарубіжних та українських дослідників. Спільною для них є позиція, що омонімія – це складний лексико-семантичний феномен, який ґрунтується на збігові форми при відмінності змісту слова. У сучасній лінгвістиці вивчення омонімії відбувається в тісному зв'язку з когнітивними процесами сприйняття та диференціації значень.

Трактування омонімії не лише як формально-семантичної, а й значною мірою як когнітивно-прагматичної категорії умотивоване усвідомленням специфіки сприймання, розпізнавання та актуалізації значення конкретного слова в мовленнєвій діяльності. Водночас розмежування омонімії та полісемії залишається дискусійним, що зумовлює необхідність чітких критеріїв диференціації, зокрема семантичного, етимологічного та функціонально-корпусного.

Значні додаткові труднощі в опануванні україномовними школярами створює проблема міжмовної англо-української омонімії, коли формально схожі лексеми мають зовсім різне значення (так звані *false friends of the translator*). Аналіз особливостей засвоєння таких інтерференційних одиниць,

спричинених міжмовною омонімією, підтверджує, що учні часто переносять на англійську мову моделі рідної мови. Це в підсумку призводить до неправильної інтерпретації значень і комунікативних непорозумінь. Для корекції таких відхилень методично ефективним є застосування контрастивного аналізу, що дозволяє співвідносити омонімічні пари двох мов і свідомо диференціювати їх значення.

Причиною численних лексичних помилок, які допускають україномовні учні при вживанні омонімів, є також їх нерозрізнення з багатозначними словами, неправомірне ототожнення явищ омонімії та полісемії. Це також спричинює хиби перекладу та комунікативні невдачі. Ефективне подолання цієї проблеми можливе лише за умови системного методичного підходу, що передбачає контекстуалізацію омонімів, порівняльний аналіз та формування навичок мовного чуття до багатозначності слова.

У сучасних українських підручниках тема омонімії здебільшого представлена фрагментарно. Підручники орієнтовані на граматику і базову лексику, проте не розкривають механізми розрізнення значень слів, не пропонують контекстуально-комунікативних завдань. Це створює розрив між теоретичним знанням і практичною мовленнєвою діяльністю. Відтак очевидною є потреба створення спеціальних навчально-методичних матеріалів для вивчення омонімів, що включали б автентичні тексти, мультимедійні ресурси, інфографіку, вправи на переклад, аналіз і творче застосування.

Для успішного, ефективного навчання англійських омонімів у середній школі необхідний системний підхід, який поєднує традиційні лінгвістичні та новітні методи. Зокрема, у процесі дослідження підтверджено методичну ефективність таких підходів, як:

- когнітивний – організовує процес розрізнення омонімів як ментальну операцію класифікації й узагальнення знань, враховує механізми мислення та сприйняття під час засвоєння омонімів;

- комунікативний – орієнтує на реальні мовленнєві ситуації, у яких актуалізуються значення слова;
- контекстуальний – формує навички сприймати слово як елемент мовлення, а не як ізольовану одиницю; учні вчаться визначати значення омоніма через аналіз контексту, що суттєво знижує кількість перекладацьких і мовленнєвих помилок;
- ігровий – забезпечує високу мотивацію, створює емоційно позитивне навчальне середовище, стимулює повторення матеріалу та формує довготривалу пам'ять;
- візуальний – завдяки активному використанню візуальних засобів навчання (як-от схеми, таблиці, малюнки, інфографіка) допомагає структурувати інформацію й активізує візуальні канали сприйняття, що особливо важливо для підлітків;
- корпусний – забезпечує надійну базу прикладів і частотних моделей слововживань.

Поєднання названих традиційних і сучасних підходів забезпечує найвищу ефективність у засвоєнні омонімів англійської мови україномовними учнями середньої школи.

Результативність комплексного (інтегративного) підходу, який об'єднує перелічені вище стратегії, доведено в практичній частині дослідження: учні, які навчалися за комбінованою моделлю, краще розрізняли омоніми, точніше перекладали тексти й демонстрували вищу мотивацію до вивчення цього пласту лексики.

Розроблені практичні рекомендації та вправи спрямовані на подолання виявлених типових труднощів при вивченні англійських омонімів україномовними учнями. Їх апробація на практиці підтвердила, що належне засвоєння омонімів можливе лише через активну самостійну чи інтерактивну діяльність учнів. Найбільшу ефективність продемонстрували завдання, які моделюють реальні мовленнєві ситуації:

- переклад речень з омонімами з англійської на українську, що супроводжується аналізом контексту;
- виявлення помилок у реченнях із false friends;
- завдання на заповнення пропусків із використанням омонімів у різних значеннях;
- творчі ігри на пошук пар або значень омонімів (наприклад, «Guess the Meaning» чи «Context Challenge»);
- складання коротких текстів із використанням багатозначних слів.

Залучення елементів гри, візуалізації та роботи з автентичними текстами підвищує мотивацію до вивчення англійської мови загалом і сприяє глибшому засвоєнню матеріалу з теми «Омонімія» зокрема. Розроблені завдання сприяють розвитку комунікативних умінь, збагаченню активного словникового запасу, формуванню навичок перекладу, усуненню та / або уникненню типових помилок у слововживанні та підвищенню впевненості учнів у практичному володінні англійською мовою.

Перспектива опрацювання проблеми може бути пов'язана з такими теоретичними і практичними напрямками, як:

- міждисциплінарне дослідження омонімії в контексті перекладознавства, психолінгвістики та когнітивної семантики;
- розробленні комплексного лінгводидактичного курсу з формування лексичної компетентності в середній школі;
- створення й використання електронних навчальних ресурсів – спеціалізованих платформ, корпусних тренажерів і мультимедійних посібників для інтерактивного опрацювання омонімів у шкільному навчанні англійської мови.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, констатуємо: омоніми посідають важливе місце у формуванні англомовної компетентності, а в ширшому вимірі – критичного мислення та мовної креативності українськомовних учнів.

Summary

Homonymy is one of the most complex lexico-semantic categories in the process of learning English, as it requires distinguishing meanings of words that share the same form but differ in content. In traditional English language teaching methodology, it is emphasized that homonyms are potentially challenging for lexical recognition, translation, semantic interpretation, and the correct use of words in context.

The conducted study made it possible to comprehensively study the problem of learning homonyms, highlight the linguistic, cognitive, and methodological features of this process, and determine ways to increase its effectiveness for Ukrainian-speaking secondary school students.

The analysis of theoretical approaches to the interpretation of homonymy in global and Ukrainian linguistics involved the systematization of scholarly concepts presented in the works of foreign and Ukrainian researchers. A shared standpoint among them is that homonymy constitutes a complex lexico-semantic phenomenon based on the coincidence of form alongside the divergence of meaning. In modern linguistics, the study of homonymy is closely linked to cognitive processes of perception and meaning differentiation.

Interpreting homonymy not only as a formal semantic but also as a largely cognitive-pragmatic category is motivated by the need to understand the specificity of perceiving, recognizing, and actualizing the meaning of a word in speech activity. At the same time, distinguishing between homonymy and polysemy remains debatable, which necessitates clear criteria of differentiation, particularly semantic, etymological, and functional-corpus-based.

A significant additional difficulty for Ukrainian-speaking learners is the problem of interlingual English–Ukrainian homonymy, when formally similar

lexical items have entirely different meanings (the so-called “false friends of the translator”). The analysis of how such interference-based units caused by interlingual homonymy are acquired confirms that learners often transfer patterns from their native language into English. As a result, this leads to misinterpretation of meanings and communicative misunderstandings. To correct such deviations, the use of contrastive analysis is methodologically effective, as it enables learners to compare homonymous pairs in both languages and consciously differentiate their meanings.

Numerous lexical errors made by Ukrainian-speaking students when using homonyms also stem from their failure to distinguish them from polysemantic words and from the unjustified conflation of homonymy and polysemy. This similarly causes translation errors and communicative failures. Effective resolution of this issue is possible only through a systematic methodological approach that includes contextualization of homonyms, comparative analysis, and the development of linguistic intuition regarding lexical ambiguity.

In contemporary Ukrainian textbooks, the topic of homonymy is presented mostly fragmentarily. Although textbooks focus on grammar and basic vocabulary, they do not reveal mechanisms for distinguishing word meanings and do not provide contextually communicative tasks. This creates a gap between theoretical knowledge and practical language use. Therefore, there is a clear need for specialized teaching and methodological materials dedicated to homonymy, including authentic texts, multimedia resources, infographics, translation exercises, analytical tasks, and creative applications.

For successful and effective teaching of English homonyms in secondary school, a systematic approach is required that integrates both traditional linguistic and innovative methods. In particular, the study has confirmed the methodological effectiveness of the following approaches:

- cognitive, which frames the differentiation of homonyms as a mental operation of classifying and generalizing knowledge, taking into account mechanisms of thinking and perception during the learning of homonyms;

- communicative, which focuses on real-life communicative situations in which word meanings are activated;
- contextual, which develops the ability to perceive a word as part of discourse rather than as an isolated unit; students learn to identify the meaning of a homonym through context analysis, significantly reducing translation and speech errors;
- game-based, which ensures high motivation, creates a positive emotional learning environment, stimulates repetition, and supports long-term memory;
- visual, which through active use of visual aids (such as charts, tables, illustrations, infographics) helps structure information and activates visual perception channels, which is particularly important for teenagers;
- corpus-based, which provides a reliable set of examples and frequency patterns of word usage.

Combining these traditional and modern approaches ensures the highest effectiveness in teaching English homonyms to Ukrainian-speaking secondary school students.

The effectiveness of this comprehensive (integrated) approach, which unites the strategies listed above, has been demonstrated in the practical part of the research: students taught through the combined model distinguished homonyms more accurately, translated texts more precisely, and showed higher motivation to study this lexical category.

The developed practical recommendations and exercises aim to overcome the typical difficulties identified in learning English homonyms among Ukrainian-speaking students. Their implementation confirmed that the proper acquisition of homonyms is possible only through active independent or interactive student engagement. The most effective tasks were those that model real communicative situations:

- translating sentences with homonyms from English into Ukrainian accompanied by contextual analysis;
- identifying errors in sentences containing false friends;

- gap-filling exercises using homonyms in different meanings;
- creative games focused on finding pairs or meanings of homonyms (e.g., “Guess the Meaning” or “Context Challenge”);
- writing short texts using polysemantic words.

The integration of game elements, visualization, and work with authentic texts increases motivation for learning English in general and contributes to deeper acquisition of the topic “Homonymy” in particular. The developed tasks facilitate the development of communicative skills, expansion of active vocabulary, formation of translation competence, elimination or prevention of typical lexical errors, and greater confidence in practical language use.

Future research on the topic may involve such theoretical and practical directions as:

- interdisciplinary studies of homonymy within translation studies, psycholinguistics, and cognitive semantics;
- the development of a comprehensive linguodidactic course for lexical competence formation in secondary school;
- creating and implementing electronic educational resources—specialized platforms, corpus trainers, and multimedia tools for interactive practice of homonyms in school English instruction.

Summarizing the research results, we conclude that homonyms occupy an important place in the formation of English-language competence and, more broadly, in the development of critical thinking and linguistic creativity among Ukrainian-speaking learners.

WNIOSKI

Homonimia jest jedną z najbardziej złożonych kategorii leksykalnych i semantycznych w procesie nauki języka angielskiego, ponieważ polega na rozróżnianiu znaczeń słów o tej samej formie, ale różnej treści. Tradycyjnie w metodyce nauczania języka angielskiego podkreśla się, że homonimy są potencjalnie trudne w rozpoznawaniu leksykalnym, tłumaczeniu, interpretacji semantycznej i poprawnym użyciu słów w kontekście.

Przeprowadzone badanie pozwoliło na kompleksowe zbadanie problemu badania homonimów, uwypuklenie językowych, poznawczych i metodologicznych cech tego procesu oraz wskazanie sposobów zwiększenia jego efektywności dla ukraińskojęzycznych uczniów szkół średnich.

Analiza teoretycznych podejść do interpretacji zjawiska homonimii w językoznawstwie ogólnoswiatowym i ukraińskim wiąże się z systematyzacją koncepcji naukowych prezentowanych w pracach badaczy zagranicznych i ukraińskich. Podzielają oni stanowisko, że homonimia jest złożonym zjawiskiem leksykalno-semantycznym, którego podstawą jest zbieżność form z różnicami w treści wyrazu. We współczesnej językoznawstwie badanie homonimii zachodzi w ścisłym związku z procesami poznawczymi percepcji i różnicowania znaczeń.

Traktowanie homonimii nie tylko jako kategorii formalno-semantycznej, ale w dużej mierze także jako kategorii kognitywno-pragmatycznej, jest motywowane świadomością specyfiki percepcji, rozpoznawania i aktualizacji znaczenia danego słowa w aktywności mowy. Jednocześnie rozróżnienie homonimii i polisemii pozostaje dyskusyjne, co wymusza potrzebę jasnych kryteriów różnicowania, w szczególności semantycznych, etymologicznych i funkcjonalno-korpuskularnych.

Poważne dodatkowe trudności w przyswajaniu języka przez uczniów ukraińskojęzycznych stwarza problem homonimii interlingwalnej angielsko-ukraińskiej, gdy formalnie podobne leksemy mają zupełnie różne znaczenia (tzw.

falszywi przyjaciele tłumacza). Analiza specyfiki asymilacji takich jednostek interferencyjnych, wywołanych homonią interlingwalną, potwierdza, że uczniowie często przenoszą wzorce swojej mowy ojczystej na język angielski. Prowadzi to ostatecznie do błędnej interpretacji znaczeń i nieporozumień komunikacyjnych. Aby skorygować takie odchylenia, metodologicznie skuteczne jest zastosowanie analizy kontrastywnej, która pozwala na korelację par homonimów dwóch języków i świadome różnicowanie ich znaczeń.

Przyczyną licznych błędów leksykalnych popełnianych przez uczniów ukraińskojęzycznych podczas używania homonimów jest również nieumiejętność odróżniania ich od wyrazów polisemicznych oraz niewłaściwa identyfikacja zjawisk homonimii i polisemii. Powoduje to również błędy w tłumaczeniu i błędy komunikacyjne. Skuteczne pokonanie tego problemu jest możliwe jedynie pod warunkiem systematycznego podejścia metodologicznego, które obejmuje kontekstualizację homonimów, analizę porównawczą i kształtowanie umiejętności językowego wycucia polisemii wyrazu.

We współczesnych podręcznikach języka ukraińskiego temat homonimii jest prezentowany przeważnie fragmentarycznie. Podręczniki koncentrują się na gramatyce i podstawowym słownictwie, ale nie ujawniają mechanizmów rozróżniania znaczeń wyrazów, nie oferują zadań kontekstowych i komunikacyjnych. Tworzy to lukę między wiedzą teoretyczną a praktyczną aktywnością mowy. W związku z tym oczywista jest potrzeba tworzenia specjalistycznych materiałów edukacyjnych i metodycznych do nauki homonimów, obejmujących autentyczne teksty, materiały multimedialne, infografiki, ćwiczenia z zakresu tłumaczenia, analizy i kreatywnego zastosowania.

Dla skutecznego i efektywnego nauczania homonimów angielskich w szkole średniej niezbędne jest podejście systematyczne, łączące tradycyjne metody językowe z nowoczesnymi. W szczególności badania potwierdziły skuteczność metodologiczną takich podejść, jak:

poznawcze – porządkuje proces rozróżniania homonimów jako mentalną operację klasyfikacji i generalizacji wiedzy, uwzględniając mechanizmy myślenia i percepcji podczas przyswajania homonimów;

Skuteczność podejścia zintegrowanego (integracyjnego), łączącego powyższe strategie, została udowodniona w części praktycznej badania: uczniowie, którzy uczyli się według modelu łączonego, lepiej rozróżniali homonimy, dokładniej tłumaczyli teksty i wykazywali większą motywację do nauki tej warstwy słownictwa.

Opracowano praktyczne zalecenia i ćwiczenia, aby przezwyciężyć zidentyfikowane typowe trudności w nauce homonimów angielskich przez uczniów ukraińskojęzycznych. Ich praktyczne sprawdzenie potwierdziło, że prawidłowa asymilacja homonimów jest możliwa jedynie poprzez aktywną, samodzielną lub interaktywną aktywność uczniów. Najskuteczniejsze okazały się zadania modelujące rzeczywiste sytuacje językowe:

tłumaczenie zdań z homonimami z języka angielskiego na ukraiński, połączone z analizą kontekstu;

wykrywanie błędów w zdaniach z fałszywymi przyjaciółmi;

zadania polegające na uzupełnianiu luk za pomocą homonimów o różnym znaczeniu;

gry kreatywne polegające na znajdowaniu par lub znaczeń homonimów (np. „Zgadnij znaczenie” lub „Wyzwanie kontekstowe”);

układanie krótkich tekstów z użyciem słów polisemicznych.

Uwzględnienie elementów gry, wizualizacji i pracy z autentycznymi tekstami zwiększa motywację do nauki języka angielskiego w ogóle, a w szczególności przyczynia się do głębszego przyswojenia materiału z zakresu „homonimii”. Opracowane zadania przyczyniają się do rozwoju umiejętności komunikacyjnych, wzbogacenia słownictwa czynnego, wykształcenia umiejętności translatorskich, eliminacji i/lub unikania typowych błędów w użyciu słów oraz zwiększenia pewności siebie uczniów w zakresie praktycznej znajomości języka angielskiego.

Perspektywa pracy nad tym problemem może wiązać się z takimi obszarami teoretycznymi i praktycznymi, jak:

interdyscyplinarne badania nad homonią w kontekście translatoryki, psycholingwistyki i semantyki kognitywnej;

opracowanie kompleksowego kursu lingwodydaktycznego dotyczącego kształtowania kompetencji leksykalnej w szkole średniej;

tworzenie i wykorzystywanie elektronicznych zasobów edukacyjnych – specjalistycznych platform, symulatorów korpusowych i podręczników multimedialnych do interaktywnego przetwarzania homonimów w szkolnym nauczaniu języka angielskiego.

Podsumowując wyniki przeprowadzonych badań, stwierdzamy, że homonimy zajmują ważne miejsce w kształtowaniu kompetencji języka angielskiego, a szerzej – krytycznego myślenia i kreatywności językowej uczniów ukraińskojęzycznych.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акімова, Н. В. (2019). Методичні аспекти навчання лексики в курсі англійської мови у вищій школі. *Іноземні мови*, (2). С. 45–52.
2. Андрущенко, Т. М. (2020). Омонімія та багатозначність у системі навчання англійської лексики. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Педагогіка та методика»*, 33(1). С. 112–118.
3. Арутюнов, С. Ю. (2019). Фонетична інтерференція українських студентів у процесі вивчення англійської мови. *Іноземні мови*, (2). С. 51–57.
4. Бондар, О. І. (2014). Омонімія та полісемія: спільні та відмінні риси у сучасній англійській мові. *Вісник Харківського національного університету імені В. Каразіна. Серія «Іноземна філологія»*, (79). С. 25–31.
5. Войтович, А. (2022). Міжмовна омонімія та її вплив на вивчення англійської мови як іноземної (на основі українсько-англійських омонімів) (бакалаврська робота). *Український католицький університет, Львів*.
6. Войтович, А. (2022). Помилки у засвоєнні омонімів англійської мови українськими студентами. *Чернівці: ЧНУ*.
7. Воробйова, О. П. (2017). Особливості навчання англійських омонімів у старшій школі. *Методичні обрії*, (3). С. 77–83.
8. Гаврилюк, Н. М. (2015). Лексико-семантичні особливості омонімії в англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, (56). С. 112–118.

9. Дутка, О. (2014). Омонімія в колі сучасних наукових проблем. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства, (19). С. 36–40.
10. Дутка, І. (2025). Корпусний підхід до вивчення омонімів в англійській мові. Київ: КНУ.
11. Зелінська, С. М. (2022). Міжмовна омонімія у викладанні української та англійської мов як іноземних (бакалаврська робота). Український католицький університет, Львів.
12. Зимов І. А. Розвиток мовленнєвих навичок за комунікативним методом. Англійська мова та література. 2015, (10). С. 24-27.
13. Карабан, В. І. (2013). Інтерференція та помилки у перекладі: причини та шляхи подолання. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія, (52). С. 33–38.
14. Кійко, С. В. (2017). Контрастивний аналіз англійської та української мов: методика та практика. Львів: Видавництво ЛНУ.
15. Кійко, С. В. (2018). Омонімія у мовленні: типологія та інтерпретація. Південний архів (філологічні науки), № 74.
16. Кміть, О. В. (2017). Методика навчання англійської мови у початковій школі: Конспект лекцій для студентів спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації Іноземна мова (англійська), освітній ступінь – магістр. Чернігів: ЧНПУ.
17. Коваленко, С. І. (2018). Лінгвістичні та методичні підходи до вивчення омонімів в англійській мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», (69). С. 89–94.
18. Коваль, І. English for Ukrainian Students. Київ: Освіта, 2018.
19. Козак, Л. В. (2021). Навчання лексичної омонімії у процесі формування комунікативної компетентності здобувачів освіти. Іноземні мови в школах України, (6). С. 15–21.
20. Колоїз, Ж. В. (2024). Явище омофонії в лінгвістичній інтерпретації. Філологічні студії. Vernadsky Journals (1). philol.vernadskyjournals.in.ua

21. Коломінова, О. О. (2018). Формування англомовної лексичної компетенції у школярів. Іноземні мови, (2). С. 48–51.
22. Коробейнікова, Т. І. (2017). Комплекс вправ для формування лексичної компетенції на основі читання. Педагогічний процес: теорія і практика, (3). С. 122–134.
23. Короненко, Г. А. (2017). Навчання лексики на уроках англійської мови. Англійська мова та література, (5). С. 2–6.
24. Кравченко, І. М. (2016). Особливості засвоєння лексичних явищ. Англійська мова і література, (10). С. 5–8.
25. Красота, О. Г. (2020). Омонімія як специфічне мовне явище. [Електронне видання]. Режим доступу: <https://dspace.pdau.edu.ua/items/ea4d3f5c-fa9f-4784-a177-1a2ab652f1c8>
26. Литвинко, О. А. (2024). Феномен омонімії в сучасній англійській правничій терміносистемі. Нова філологія, (93). С. 95–100. Режим доступу: novafilolohiia.zp.ua
27. Лиходій, Н. Г. (2022). Порівняльний аналіз явищ омонімії в англійській та українській мовах (навчально-методичний посібник). Режим доступу: ed.pano.pl.ua
28. Лойко, М. С. (2023). Лексична міжмовна омонімія у навчанні англійської мови: кваліфікаційна робота (магістр). Хмельницький національний університет, 2023. Режим доступу: <https://elar.khmnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0d2cab37-1174-48ce-8f83-fa27501bcf26/content>
29. Мельник, О. (2020). Практикум з англійської лексики. Львів: Вид-во ЛНУ.
30. Ментинська, І. Б. (2022). Міжмовна омонімія як об'єкт термінологічного дослідження. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72). №4. Ч.1 С. 34–39. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.1/07>
31. Мороз, Л. А. (2016). Методика роботи з лексичними омонімами в курсі англійської мови. Педагогічний дискурс, (21). С. 134–140.

- 32.Морозова, М. В. (2018). Методи активізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі вивчення англомовних омонімів. Вісник Луганського нац. ун-ту імені Т. Шевченка, Філологічні науки, 7(321). С. 154–160.
- 33.Олексин, А. (2024). Омонімія в англійській та українській мовах. Міжмовна омонімія. Філологічні студії та перекладознавчий дискурс. Івано-Франківськ. С. 80–83.
- 34.Паламарчук, О. Ю. (2015). Особливості формування лексичної компетенції на матеріалі омонімів англійської мови. Вісник Житомирського держ. Ун-ту імені І. Франка. Серія «Педагогічні науки», (2). С. 159–164.
- 35.Приймак, Л. Б., Кабаченко, І. Л., Боднар, О. М. (2022). Методика викладання германських мов та особливості їх перекладу [Міжмовні омоніми]. Закарпатські філологічні студії, 2(23). С. 112–120.
- 36.Романова, О. (2018). Омонімія як мовне явище в термінології. Молодий вчений, 1(53). С. 749–752.
- 37.Савченко, Т. (2019). English Vocabulary in Use: Ukrainian adaptation. Київ.
- 38.Семенчук, В. М. (2017). Особливості формування англомовної лексичної компетенції учнів. Зб. наук. праць Полтавського ДПУ імені В.Г.Короленка. Вип. 5 (32), серія «Педагогічні науки». С. 55–62.
- 39.Семенчук, В. М. (2016). Проблема формування лексичної навички в процесі вивчення іноземної мови. Іноземні мови, (1). С. 9–16.
- 40.Сидорук Г. І., Шостак Н. А. (2017). Міжмовні омоніми як об'єкт лінгвістичного дослідження та перекладацькі прийоми їх вирішення. Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки, (272). С. 206–212.
- 41.Скляренко, Н. К. (2019). Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. Іноземні мови (4). С. 10–12.
- 42.Стойко, С. В. (2018). Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту (5). С. 220–224.

- 43.Тарасюк, Л. М., Мажула, Т. В. (2025). Міжмовні омоніми у навчанні англійської мови. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, (213). С. 384–388. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-56>
- 44.Чумак, Н. В. (2018). Комунікативно-орієнтований підхід у навчанні англійської лексики (на прикладі омонімів). Іноземні мови, (4). С. 63–69.
- 45.Шаблій, О. А. (2021). Словники-псевдодрузі перекладача як методичний засіб. Київ.
- 46.Шевченко, С. І. (2018). Методика навчання англійської мови: [навч. посібник]. Ніжин: Вид-во НДУ імені Миколи Гоголя.
- 47.Яремчук, С. (2020). Вивчення омонімії на заняттях з української мови як іноземної. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 30. Т. 4. С. 316–320. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/30_2020/part_4/50.pdf
- 48.Atkins, B. T. S., & Rundell, M. (2008). The Oxford guide to practical lexicography. Oxford University Press.
- 49.Booton, S. A., Wonnacott, E., Hodgkiss, A., Mathers, S., & Murphy, V. A. (2022). Children's knowledge of multiple word meanings: Which factors count and for whom? *Applied Linguistics*, 43(2). С. 293–315.
- 50.Carter, R., & McCarthy, M. (2017). Vocabulary and language teaching. Routledge.
- 51.Crystal, D. (2003). The Cambridge encyclopedia of the English language (2nd ed.). Cambridge University Press.
- 52.Cruse, D. A. (2004). Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- 53.Garcia, M. (2021). Exploring the Representation of Word Meanings in Context: A Case Study on Homonymy and Synonymy.
- 54.Haber, J., & Poesio, M. (2021). Patterns of Lexical Ambiguity in Contextualised Language Models.
- 55.Jacobson, J., Lapp, D., & Flood, J. (2011). A seven-step instructional plan for teaching English-language learners to comprehend and use homonyms,

- homophones, and homographs. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 51(2). P. 98–111. <https://doi.org/10.1598/JAAL.51.2.2>
56. Jashari, A. (2024). The importance of teaching paradigmatic lexical relations to EFL students: How to teach homonymy. *International Journal of Teaching, Learning and Education*, 3(5). P. 65–69.
57. Kovacs, E. (2011). Polysemy in Traditional vs. Cognitive Linguistics. *Eger Journal of English Studies*. Vol. XI. P. 3–19.
58. Lyons, J. (1995). *Linguistic semantics: An introduction*. Cambridge University Press.
59. Lyons, J. (1977). *Semantics* (Vols. 1–2). Cambridge: Cambridge University Press. <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/sl.5.1.07kem>
60. Mashhady, H., Lotfi, B., & Noura, M. (2012). Word type effects on L2 word retrieval and learning: Homonym versus synonym vocabulary instruction. *International Journal of Applied Linguistics Studies*.
61. Mine, L., & Shumeli, A. (2015). Types of homonyms in terminology and ways of teaching them. *ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies*, 3(6). P. 35–40.
62. Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
63. Nosirova, Z. (2025). The role of homonyms in teaching English as a foreign language. *Pedagogical Sciences and Teaching Methods*, 4(43).
64. Palmer, F. R. (1981). *Semantics* (2nd ed.). Cambridge University Press.
65. Parent, K. (2012). The Most Frequent English Homonyms. *A Journal of Language Teaching and Research*. Vol. 43, Issue 1. P. 69 – 81.
66. Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge University Press.
67. Schmitt, N., & McCarthy, M. (Eds.). (2020). *Vocabulary: Description, acquisition and pedagogy*. Routledge.

- 68.Schmitt, N., & Schmitt, D. (1995). Vocabulary notebooks: Theoretical underpinnings and practical suggestions. *English Language Teaching Journal*, 49(2). P. 133–143.
- 69.Storkel, H. L. (2005). A comparison of homonym and novel word learning. The role of phonotactic probability and word frequency. *Journal of Child Language*. Vol.32, Issue 4. P. 827–853.
- 70.Storkel, H. L., Maekawa, J., & Aschenbrenner, A. J. (2012). The effect of homonymy on learning correctly articulated versus misarticulated words. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56(2). P. 694–707.
- 71.Sunnatilli qizi, A. H. (2025). English homonyms and their meanings. International Innovative University
<https://webofjournals.com/index.php/1/article/download/3441/3398/6705>
- 72.Thornbury, S. (2002). *How to teach vocabulary*. Pearson Education.
- 73.Ullmann, S. (1962). *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford: Basil Blackwell. openresearch-repository.anu.edu.au
- 74.Yule, G. (2020). *The study of language* (7th ed.). Cambridge University Press.
- 75.Zimmerman, C., & Schmitt, N. (2005). Lexical questions to guide the teaching and learning of words. *TESOL Journal*, 17(1). P. 1–7.

АНОТАЦІЯ

У роботі представлено комплексний аналіз явища омонімії в англійській мові та обґрунтовано методичні підходи до його вивчення в умовах української загальноосвітньої школи. Поєднання лінгвістичної теорії з практичними рекомендаціями спрямовано на підвищення ефективності навчання англійської лексики.

Вказано, що вивчення омонімів є одним із найскладніших компонентів опанування іноземної мови, оскільки специфічна лінгвальна природа цих одиниць (однакова форма та різне значення) часто зумовлює комунікативні непорозуміння. Наголошено, що додаткові труднощі у практиці засвоєння навчанні англійських омонімів україномовними учнями створюють чинники міжмовної інтерференції, брак навичок контекстуального аналізу та недостатня представленість цього матеріалу в підручниках.

Підтверджено, що систематична робота з омонімами підвищує рівень лексичної, когнітивної й комунікативної компетентності учнів, сприяє поглибленню розуміння семантичної структури мови, а також розвитку аналітичного мислення.

Мета роботи – дослідити особливості навчання омонімів англійської мов, схарактеризувати методи та підходи, які забезпечують ефективне засвоєння цих лексичних одиниць учнями середньої школи.

Для досягнення мети дослідження виконано низку завдань: 1) проаналізовано теоретичні підходи до вивчення омонімів у світовій та українській лінгвістиці; 2) схарактеризовано основні труднощі, з якими стикаються україномовні учні в середній школі при засвоєнні англійських омонімів; 3) розглянуто наявні методи і прийоми навчання омонімів англійської мови в українській школі; 4) обґрунтовано окремі рекомендації щодо оптимізації навчання омонімів з урахуванням когнітивного, лексикографічного та корпусного підходів; 5) розроблено навчальні матеріали для покращення засвоєння англійських омонімів україномовними учнями середньої загальноосвітньої школи.

Методологію роботи ґрунтовано на поєднанні когнітивного, комунікативного, контекстуального, лексикографічного й корпусного підходів. Це забезпечило багатовимірне вивчення омонімії як явища, що одночасно відображає закономірності семантичної структури слова і специфіку його сприйняття у свідомості мовця. Використано методи порівняльного та лінгвопрагматичного аналізу, описово-аналітичний метод.

Емпіричну базу дослідження забезпечили приклади з англомовних корпусів, навчальні тексти з підручників, а також авторські навчальні матеріали, апробовані у процесі педагогічної практики.

Предметом дослідження визначено методи та підходи до навчання омонімів англійської мови в середній школі, об'єктом – омоніми як лексичні одиниці та особливості їх засвоєння україномовними учнями, які вивчають англійську мову.

Наукову новизну праці умотивувало: а) поєднання лінгвістичного аналізу омонімії з методичними аспектами її викладання; б) узагальнення сучасних методів і підходів до навчання омонімів (когнітивного, комунікативного й контекстуального), аналіз їх ефективності; в) випрацювання практичних рекомендацій, що поєднують традиційні й сучасні (когнітивні, корпусні, лексикографічні) підходи і в сукупності дають змогу оптимізувати процес засвоєння англійських омонімів україномовними учнями середньої школи. г) підтвердження високої ефективності, що її демонструє інтегрована модель навчання, поєднуючи контекстуальний аналіз, ігрові форми, візуалізацію значень і корпусну ілюстрацію частотності вживання; д) апробована концепція адаптації до українських умов практики розрізнення омонімів у ситуаціях реальної комунікації.

Теоретичне значення дослідження забезпечили: а) поглиблення знань про особливості навчання лексики англійської мови, зокрема про специфіку когнітивних механізмів засвоєння омонімів; б) уточнення критеріїв розрізнення омонімів та полісемантизмів у проєкції на їхню когнітивну й прагматичну специфіку; в) формування системного уявлення про методи

засвоєння англійських омонімів українськомовними учнями середньої школи.

Вказано, що практичне значення роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для планування уроків, для створення навчальних матеріалів (традиційних та інтерактивних), призначених для ефективного опанування омонімів учнями різного рівня. Розроблені завдання сприяють розвитку комунікативних умінь, формуванню навичок перекладу, усуненню типових помилок у слововживанні та підвищенню впевненості учнів у практичному володінні англійською мовою.

Результатами дослідження доведено, що систематичне навчання омонімів сприяє формуванню в учнів навичок семантичного аналізу, підвищує рівень мовленнєвої грамотності та загальну комунікативну компетентність.

Переконливо підтверджено, що вивчення англійських омонімів має для україномовних учнів велике дидактичне значення, оскільки ефективно активізує мислення, увагу та розвиває мовну інтуїцію. Урахування контексту, ігрові методи й когнітивні прийоми сприяють осмисленому засвоєнню омонімічної лексики.

Запропоновано низку вправ, які можуть бути ефективно використані в межах комплексного курсу з формування англомовної лексичної компетентності в середній школі.

У роботі продемонстровано, що використання потенціалу омонімії має є ефективним лінгводидактичним інструментом для формування критичного мислення, мовної гнучкості й креативності учнів.

ABSTRACT

The paper presents a comprehensive analysis of the phenomenon of homonymy in the English language and substantiates methodological approaches to its study in the context of Ukrainian secondary education. The combination of linguistic theory with practical recommendations is aimed at enhancing the effectiveness of teaching English vocabulary.

It is noted that the study of homonyms is one of the most challenging aspects of mastering a foreign language, since the specific linguistic nature of these units (identical form but different meaning) often leads to communicative misunderstandings. Additional difficulties in learning English homonyms by Ukrainian-speaking pupils arise from factors such as interlingual interference, lack of contextual analysis skills, and insufficient representation of this material in textbooks.

It is confirmed that systematic work with homonyms increases the lexical, cognitive, and communicative competence of students, deepens their understanding of the semantic structure of language, and develops analytical thinking skills.

The aim of the study is to explore the peculiarities of teaching English homonyms and to characterize the methods and approaches that ensure effective acquisition of these lexical units by secondary school students.

To achieve this aim, several tasks were set and fulfilled:

- to analyze theoretical approaches to the study of homonyms in world and Ukrainian linguistics;
- to identify the main difficulties encountered by Ukrainian-speaking students in mastering English homonyms;
- to examine existing methods and techniques of teaching English homonyms in Ukrainian schools;
- to substantiate recommendations for optimizing the teaching of homonyms with regard to cognitive, lexicographic, and corpus-based approaches;

- to develop teaching materials to improve the acquisition of English homonyms by Ukrainian-speaking students of secondary schools.

The methodology of the research integrates cognitive, communicative, contextual, lexicographic, and corpus approaches. Such integration enabled a multidimensional study of homonymy as a phenomenon that simultaneously reflects the regularities of a word's semantic structure and the peculiarities of its perception in the speaker's consciousness. Comparative, descriptive-analytical, and linguo-pragmatic methods were also employed.

The empirical base of the study includes examples from English language corpora, textbook materials, and the author's own teaching resources tested during pedagogical practice.

The subject of the study is defined as the methods and approaches to teaching English homonyms in secondary school, while the object is homonyms as lexical units and the peculiarities of their acquisition by Ukrainian-speaking students learning English.

The scientific novelty of the study lies in: a) integrating linguistic analysis of homonymy with methodological aspects of its teaching; b) summarizing modern methods and approaches to teaching homonyms (cognitive, communicative, and contextual) and analyzing their effectiveness; c) developing practical recommendations that combine traditional and modern (cognitive, corpus, and lexicographic) approaches to optimize the learning process; d) confirming the high efficiency of an integrated teaching model that combines contextual analysis, game-based learning, visualization of meanings, and corpus-based illustration of frequency; e) proposing a concept of adaptation of homonym differentiation to authentic communicative situations in Ukrainian educational settings.

Theoretical significance of the research lies in: a) deepening knowledge about the specifics of teaching English vocabulary, particularly the cognitive mechanisms of homonym acquisition; b) refining criteria for distinguishing homonymy and polysemy from a cognitive and pragmatic perspective; c) forming

a systematic understanding of the methods of mastering English homonyms by Ukrainian-speaking secondary school students.

The practical significance of the research consists in the possibility of applying its results to lesson planning and to the creation of both traditional and interactive teaching materials aimed at effective mastery of homonyms by learners of different levels. The developed exercises contribute to the development of communicative skills, translation competence, the elimination of common lexical errors, and the enhancement of students' confidence in using English in practice.

The findings prove that systematic teaching of homonyms helps students develop semantic analysis skills, improves linguistic accuracy, and increases overall communicative competence.

It is convincingly confirmed that studying English homonyms has significant didactic value for Ukrainian-speaking students, as it activates thinking, attention, and linguistic intuition. The inclusion of contextual factors, game-based methods, and cognitive strategies facilitates meaningful acquisition of homonymous vocabulary.

A series of exercises is proposed for effective integration into a comprehensive course on the formation of English lexical competence in secondary school.

The study demonstrates that exploiting the pedagogical potential of homonymy serves as an effective didactic tool for developing students' critical thinking, linguistic flexibility, and creativity.

Future studies may focus on: developing digital platforms for training homonym recognition using corpus-based data; improving school textbooks by incorporating cognitive and communicative principles; investigating the impact of individual learning strategies on mastering polysemous vocabulary; conducting interdisciplinary research on homonymy within the frameworks of translation studies, psycholinguistics, and cognitive semantics.

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia wszechstronną analizę zjawiska homonimii w języku angielskim oraz uzasadnia podejścia metodyczne do jej badania w kontekście ukraińskiej edukacji średniej. Połączenie teorii językoznawczej z praktycznymi rekomendacjami ma na celu zwiększenie efektywności nauczania angielskiego słownictwa.

Zauważa się, że badanie homonimów należy do najtrudniejszych aspektów opanowania języka obcego, ponieważ specyficzna natura językoznawcza tych jednostek (identyczna forma przy różnym znaczeniu) często prowadzi do nieporozumień komunikacyjnych. Dodatkowe trudności w przyswajaniu angielskich homonimów przez uczniów ukraińskojęzycznych wynikają z takich czynników jak interferencja międzyjęzykowa, brak umiejętności analizy kontekstowej oraz niewystarczająca reprezentacja tego materiału w podręcznikach.

Potwierdza się, że systematyczna praca z homonimami zwiększa kompetencję leksykalną, poznawczą i komunikacyjną uczniów, pogłębia ich rozumienie semantycznej struktury języka oraz rozwija umiejętności myślenia analitycznego.

Celem badania jest analiza specyfiki nauczania angielskich homonimów i scharakteryzowanie metod oraz podejść, które zapewniają skuteczne przyswajanie tych jednostek leksykalnych przez uczniów szkół średnich.

Aby osiągnąć ten cel, wyznaczono i zrealizowano następujące zadania:

- przeanalizować teoretyczne podejścia do badania homonimów w światowym i ukraińskim językoznawstwie;
- zidentyfikować główne trudności napotymane przez uczniów ukraińskojęzycznych w opanowywaniu angielskich homonimów;
- zbadać istniejące metody i techniki nauczania angielskich homonimów w szkołach ukraińskich;

- uzasadnić rekomendacje dotyczące optymalizacji nauczania homonimów z uwzględnieniem podejść kognitywnych, leksykograficznych i korpusowych;
- opracować materiały dydaktyczne usprawniające przyswajanie angielskich homonimów przez uczniów szkół średnich posługujących się językiem ukraińskim.

Metodologia badań integruje podejścia kognitywne, komunikacyjne, kontekstowe, leksykograficzne i korpusowe. Taka integracja umożliwiła wielowymiarowe ujęcie homonimii jako zjawiska, które jednocześnie odzwierciedla prawidłowości semantycznej struktury wyrazu oraz specyfikę jego percepcji w świadomości użytkownika języka. Zastosowano także metody porównawcze, opisowo-analityczne i lingwopragmatyczne.

Bazę empiryczną stanowią przykłady z korpusów języka angielskiego, materiały podręcznikowe oraz autorskie zasoby dydaktyczne sprawdzone podczas praktyki pedagogicznej.

Przedmiotem badania są metody i podejścia do nauczania angielskich homonimów w szkole średniej, natomiast obiektem – homonimy jako jednostki leksykalne oraz specyfika ich przyswajania przez uczniów ukraińskojęzycznych uczących się języka angielskiego.

Nowość naukowa polega na:

- a) zintegrowaniu analizy językoznawczej homonimii z metodycznymi aspektami jej nauczania;
- b) podsumowaniu współczesnych metod i podejść do nauczania homonimów (kognitywnych, komunikacyjnych i kontekstowych) oraz ocenie ich efektywności;
- c) opracowaniu praktycznych rekomendacji łączących tradycyjne i nowoczesne (kognitywne, korpusowe, leksykograficzne) podejścia w celu optymalizacji procesu nauczania;
- d) potwierdzeniu wysokiej skuteczności zintegrowanego modelu nauczania, który łączy analizę kontekstową, elementy gry dydaktycznej, wizualizację znaczeń oraz korpusowe ilustrowanie frekwencji;

e) zaproponowaniu koncepcji adaptacji rozróżniania homonimów do autentycznych sytuacji komunikacyjnych w warunkach ukraińskiej edukacji.

Znaczenie teoretyczne badania polega na:

a) pogłębieniu wiedzy dotyczącej specyfiki nauczania angielskiego słownictwa, w szczególności kognitywnych mechanizmów przyswajania homonimów;

b) doprecyzowaniu kryteriów rozróżniania homonimii i polisemi z perspektywy kognitywnej i pragmatycznej;

c) ukształtowaniu systemowego rozumienia metod opanowywania angielskich homonimów przez uczniów szkół średnich posługujących się językiem ukraińskim.

Znaczenie praktyczne badania polega na możliwości zastosowania jego wyników w planowaniu lekcji oraz w tworzeniu tradycyjnych i interaktywnych materiałów dydaktycznych ukierunkowanych na skuteczne opanowanie homonimów przez uczniów na różnych poziomach. Opracowane ćwiczenia sprzyjają rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych, kompetencji translatorskiej, eliminacji typowych błędów leksykalnych oraz zwiększeniu pewności uczniów w praktycznym użyciu języka angielskiego.

Wyniki badań dowodzą, że systematyczne nauczanie homonimów pomaga uczniom rozwijać umiejętności analizy semantycznej, poprawia precyzję językową i zwiększa ogólną kompetencję komunikacyjną. Przekonująco potwierdzono, że nauczanie angielskich homonimów ma istotną wartość dydaktyczną dla uczniów ukraińskojęzycznych, ponieważ aktywizuje myślenie, uwagę oraz intuicję językową. Uwzględnienie czynników kontekstowych, metod gier dydaktycznych oraz strategii kognitywnych sprzyja świadomemu przyswajaniu słownictwa homonimicznego.

Zaproponowano zestaw ćwiczeń przeznaczonych do efektywnej integracji w kompleksowy kurs kształtowania kompetencji leksykalnej języka angielskiego w szkole średniej.

Badanie dowodzi, że wykorzystanie potencjału dydaktycznego homonimii stanowi skuteczne narzędzie rozwijania myślenia krytycznego, elastyczności językowej i kreatywności uczniów.

Przyszłe badania mogą koncentrować się na: tworzeniu platform cyfrowych do treningu rozpoznawania homonimów z wykorzystaniem danych korpusowych; udoskonalaniu szkolnych podręczników poprzez włączenie zasad kognitywnych i komunikacyjnych; badaniu wpływu indywidualnych strategii uczenia się na opanowanie słownictwa polisemicznego; prowadzeniu badań interdyscyplinarnych nad homonimią w ramach translatoryki, psycholingwistyki i semantyki kognitywnej.